

Studiestöd

15

Förslag till statens budget för 2013

Studiestöd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	2
2	Lagförslag.....	2
2.1	Förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)	2
3	Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	2
3.1	Omfattning.....	2
3.2	Utgiftsutveckling	2
3.3	Verksamhet.....	2
3.4	Mål	2
3.5	Resultatredovisning	2
3.5.1	Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige.....	2
3.5.2	Vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå i Sverige.....	2
3.5.3	Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige.....	2
3.5.4	Studerande utomlands	2
3.5.5	Studieekonomi	2
3.5.6	Studerande med barn	2
3.5.7	Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning	2
3.5.8	Låntagare och den totala studieskulden.....	2
3.5.9	Studiestödsadministration.....	2
3.6	Sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen	2
3.6.1	Rekryterande	2
3.6.2	Utjämnande	2
3.6.3	Effekt på samhällsekonomin	2
3.6.4	Studiestödsadministration.....	2
3.7	Politikens inriktning.....	2
3.8	Budgetförslag	2
3.8.1	1:1 Studiehjälp m.m.	2
3.8.2	1:2 Studiemedel m.m.....	2
3.8.3	1:3 Studiemedelsräntor m.m.....	2
3.8.4	1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	2
3.8.5	1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	2
3.8.6	1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.	2
3.8.7	1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	2

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	2
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd	2
3.2 Härledning av ramnivån 2013–2016. Utgiftsområde 15 Studiestöd	2
3.3 Ramnivå 2013 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd	2
3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp, 2009–2011 ¹	2
3.5 Unga studerande på gymnasienivå med studiehjälp och Rg-bidrag	2
3.6 Vuxna studerande med studiemedel	2
3.7 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel	2
3.8 Studerande utomlands	2
3.9 Tilläggsbidrag till studerande med barn	2
3.10 Studerande med studielån, tilläggsbidrag och merkostnadsbidrag	2
3.11 Inbetalt belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning ¹	2
3.12 CSN:s genomsnittliga handläggningstider, 2009–2011 ¹	2
3.13 Nyckeltal för CSN:s service och information, 2009–2011	2
3.14 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp m.m.	2
3.15 Antal studerande och genomsnittsbetopp för studiehjälp, utfall 2011 och prognos 2012–2016	2
3.16 Härledning av anslagsnivån 2013–2016	2
3.17 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel m.m.	2
3.18 Antal studerande och genomsnittsbetopp för studiemedel, utfall 2011, prognos 2012 och beräknat för 2013–2016	2
3.19 Härledning av anslagsnivån 2013–2016	2
3.20 Anslagsutveckling 1:3 Studiemedelsräntor m.m.	2
3.21 Härledning av anslagsnivån 2013–2016	2
3.22 Anslagsutveckling 1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	2
3.23 Härledning av anslagsnivån 2013–2016	2
3.24 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	2
3.25 Härledning av anslagsnivån 2013–2016	2
3.26 Beställningsbemyndigande	2
3.27 Anslagsutveckling 1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.	2
3.28 Offentlighetsrättlig verksamhet	2
3.29 Härledning av anslagsnivån 2013–2016	2
3.30 Anslagsutveckling 1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	2
3.31 Härledning av anslagsnivån 2013–2016	2

Diagramförteckning

3.1 Låntagarnas skuld 2008–2011 (mdkr)	2
3.2 Lånekrediter i Riksgäldskontoret 2008–2011 (mdkr)	2
3.3 Studiemedel, studiemedelsräntor m.m. och inkomsträntor på studielån 2008–2011 (mnkr)	2
3.4 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg, 2009–2011	2
3.5 Antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel, fördelat på folkhögskolor och komvux, 2009–2011	2
3.6 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel, 2009–2011	2
3.7 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier i olika utbildningsnivåer, 2009–2011	2
3.8 Antal studerande med tilläggsbidrag, 2009–2011	2
3.9 Studerandes lånebenägenhet i olika utbildningsnivåer 2009–2011	2
3.10 Studerandes lånebenägenhet fördelat på åldersgrupper och kön, 2011	2
3.11 Antal studerande med tilläggs lån i olika utbildningsnivåer, 2009–2011	2
3.12 Antal studerande med merkostnadslån i olika utbildningsnivåer, 2009–2011	2
3.13 Genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga 2012 fördelat på studienivå och kön	2
3.14 Osäkra fordringar, fördelat på lånetyp och återkrav, 2009–2011 (mdkr)	2
3.15 Beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl, 2009–2011	2
3.16 Folkmängd 16–20 år 2010 och 2011 samt prognos 2012–2016	2
3.17 Anslagsförbrukning 1:2 Studiemedel m.m., utfall 2011 och prognos 2012– 2016	2
3.18 Studiemedelsränta, ränta 2012 och prognos 2013–2015 jämfört med ränta 2012 i budgetpropositionen för 2012	2
3.19 Utestående skuld i Riksgäldskontoret, utfall 2010–2011 och prognos 2012–2016	2

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i budgetlagen (2011:203) (avsnitt 2.1 och 3.8.3),
2. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kronor 2014 (avsnitt 3.8.5),
3. bemyndigar regeringen att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 183 600 000 000 kronor (avsnitt 3.8.6), och
4. för budgetåret 2013 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Studiehjälp m.m.	Ramanslag	3 471 787
1:2 Studiemedel m.m.	Ramanslag	14 285 997
1:3 Studiemedelsräntor m.m.	Ramanslag	3 836 403
1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	Ramanslag	61 150
1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	Ramanslag	29 000
1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.	Ramanslag	328 951
1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	Ramanslag	12 250
Summa		22 025 538

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)

Härigenom föreskrivs att punkterna 5 och 6 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till budgetlagen (2011:203) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5. Bestämmelserna i 6 kap. 4 § tillämpas i fråga om utlåning från och med den 1 januari 2012. För studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) tillämpas dock dessa bestämmelser från och med den 1 januari 2013.

6. Bestämmelserna i 6 kap. 5 § tillämpas från och med den 1 januari 2012. För studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) tillämpas dock dessa bestämmelser från och med den 1 januari 2013.

5.¹ Bestämmelserna i 6 kap. 4 § tillämpas i fråga om utlåning från och med den 1 januari 2012. För studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) tillämpas dock dessa bestämmelser från och med den 1 januari 2014.

6.² Bestämmelserna i 6 kap. 5 § tillämpas från och med den 1 januari 2012. För studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) tillämpas dock dessa bestämmelser från och med den 1 januari 2014.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

¹ Senaste lydelse 2011:1501.

² Senaste lydelse 2011:1501.

3 Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

Inom utgiftsområdet föreslås att medel ska anvisas för:

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan,
- studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag för studerande med barn,
- räntor för studielån tagna i Riksgäldskontoret,
- inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån,
- bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk,
- bidrag till vissa studiesociala ändamål,
- administration av studiestöd, och
- hantering av överklaganden vid ÖKS.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen, förutom av reglerna för lån och bidrag, främst är beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd och räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade

eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa stöd.

Bestämmelserna som reglerar rätten till studiehjälp och studiemedel samt återbetalningen av studielån finns främst i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655) samt i CSN:s föreskrifter. Bidrag till kostnader för viss gymnasieutbildning regleras i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Bidrag till kostnader för viss föräldrautbildning i teckenspråk regleras i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd
Miljoner kronor

	Utfall 2011	Budget 2012 ¹	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
1:1 Studiehjälp m.m.	3 868	3 665	3 679	3 472	3 299	3 191	3 144
1:2 Studiemedel m.m.	12 414	13 856	12 699	14 286	14 111	13 937	13 753
1:3 Studiemedelsräntor m.m.	5 126	4 310	4 313	3 836	3 645	3 730	4 826
1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	59	61	59	61	61	61	61
1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	20	31	25	29	29	29	29
1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.	314	327	319	329	337	340	346
1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	11	12	12	12	13	14	14
Totalt för utgiftsområde 15 Studiestöd	21 813	22 261	21 106	22 026	21 494	21 303	22 174

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2013–2016.
Utgiftsområde 15 Studiestöd**
Miljoner kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	22 184	22 184	22 184	22 184
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	2	10	13	19
Beslut	692	464	22	-223
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar	-248	-352	-156	1 091
Volymer	-383	-558	-685	-832
Överföring till/från andra utgifts- områden	2	5	2	2
Övrigt	-223	-258	-78	-67
Ny ramnivå	22 026	21 494	21 303	22 174

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

Inom utgiftsområdet ingår utgifter för studiestöd, framförallt studiehjälp och studiemedel. De samlade kostnaderna inom utgiftsområdet uppgick 2011 till 21,8 miljarder kronor. Prognosen för 2012 visar på en minskning med 0,7 miljarder kronor. Förslagen anslagsnivå för utgiftsområdet 2013 är 22 miljarder kronor.

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

På grund av föreslagna satsningar och de satsningar som riksdagen tidigare har beslutat om, av vilka flera tillfälliga satsningar har avslutats, bedöms utgifterna för studiemedel och studiemedelsräntor öka med 692 miljoner kronor 2013. För 2014 och 2015 beräknas utgifterna öka med 464 respektive 22 miljoner kronor. För 2016 beräknas utgifterna minska med 223 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 2012 bedöms utgifterna för 2013 minska med 248 miljoner kronor på grund av prisbasbelopp- och ränteförändringar. För 2014 och 2015 beräknas utgifterna minska med 352 respektive 156 miljoner kronor. För 2016 beräknas utgifterna öka med 1 091 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer och övriga anslagsförändringar

Utgifterna bedöms minska med 383 miljoner kronor 2013 samt beräknas minska med 558, 685 respektive 832 miljoner kronor för 2014, 2015 och 2016 på grund av förändrade volymer.

Vidare bedöms utgifterna minska med 223 miljoner kronor 2013 på grund av förändringen av regleringsbeloppen när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften. Utgifterna beräknas minska med 258 miljoner kronor 2014, 78

miljoner kronor 2015 och 67 miljoner kronor 2016.

Tabell 3.3 Ramnivå 2013 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2013
Transfereringar ¹	17 693
Verksamhetskostnader ²	4 332
Investeringar ³	0,4
Summa ramnivå	22 026

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2011 och kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten ges någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Verksamhet

I följande avsnitt presenteras studiestödsverksamheten, dvs. studiestöden och studiestödsadministrationen.

Studiestöden finansierar huvudsakligen de studerandes levnadsomkostnader under studietiden. För att möta skilda behov finns det olika former av studiestöd.

Stöden är till stor del generella på så sätt att alla får lika stora belopp. Stöden lämnas direkt till den studerande och i huvudsak oberoende av föräldrarnas eller familjens ekonomi.

Under 2011 fick drygt 970 000 studerande, varav 60 procent kvinnor och 40 procent män, någon form av studiestöd. Det totala antalet låntagare uppgick till drygt 1,4 miljoner. Utgifterna på statsbudgeten för verksamheten uppgick under 2011 till cirka 21,8 miljarder kronor.

För 2013 beräknas utgifterna uppgå till drygt 22 miljarder kronor och utgörs främst av transfereringar i form av bidrag och räntor på de studielån som har upptagits i Riksgäldskontoret. Eftersom studielånen finansieras genom lån i Riksgäldskontoret, ingår lånen inte i de takbegränsade utgifterna.

De olika stöden hanterades under 2011 av CSN, Talboks- och punktskriftsbiblioteket och Specialpedagogiska skolmyndigheten. CSN hanterade även återbetalningen av studielån. ÖKS hanterade överklaganden av beslut om studiestöd.

3.4 Mål

Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96). Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

Målen ska uppnås genom ett effektivt, sammanhållet, flexibelt och rättssäkert studiestödssystem som ska vara enhetligt och överblickbart för den enskilde. De utbetalningar som görs från systemet ska vara riktiga, och den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas till fullo.

Kort beskrivning av verksamheten

Studiehjälp

Studiehjälp består i huvudsak av studiebidrag som lämnas till heltidsstuderande i gymnasieskolan, extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll och inackorderingstillägg som kan lämnas till vissa studerande som studerar på fristående skolor och som måste bo inackorderade på skolorten. Studiebidrag lämnas med 1 050 kronor per månad under tio månader per år. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. Inackorderingstillägget lämnas med ett belopp som är beroende av avståndet mellan föräldrahemmet och skolan.

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Rg-bidrag lämnas för kostnader för mat, boende och hemresor vid viss gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Inom Rg-bidraget finns ett tilläggsbidrag som kan lämnas till elever som förutom Rg-bidrag får aktivitetsersättning och som därför inte har rätt till studiemedel.

Studiemedel

Studerande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel. Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Totalbeloppet (bidrag och lån) per studiemånad uppgår från den 1 juli 2012 till cirka 9 700 kronor för heltidsstudier. Det finns två olika bidragsnivåer, en generell och en högre nivå. Den generella bidragsnivån utgör 31,3 procent av totalbeloppet medan den högre nivån utgör 73 procent. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan lämnas för studier på grundskolenivå och gymnasial nivå till vuxna studerande som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning. Vidare kan arbetslösa ungdomar under 25 år tillfälligt och under vissa förutsättningar få den högre bidragsnivån från och med den 1 januari 2011. Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande. I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tilläggs lån och lån för vissa merkostnader. Tilläggsbidraget lämnas till studerande med barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd beroende på antal barn.

Tilläggs lån kan lämnas till studerande över 25 år som har haft en viss arbetsinkomst kalenderåret närmast före studiestarten. Lån kan även lämnas för vissa merkostnader som den studerande har i samband med sina studier.

Återbetalning av studielån

Det finns för närvarande tre olika återbetalningssystem i bruk. I varje system finns det särskilda återbetalnings- och trygghetsregler som under vissa förutsättningar kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån. Mer information om studielånesystemet finns i faktarutan som redovisas i det följande.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (s.k. TUFF-ersättning)

Föräldrar till barn som använder teckenspråk, och med föräldrar likställda personer, kan få ersättning när de deltar i utbildning i teckenspråk.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med synskada eller annat läshandikapp kan få låna studielitteratur genom Talboks- och punktskriftsbiblioteket.

Utländska medborgare

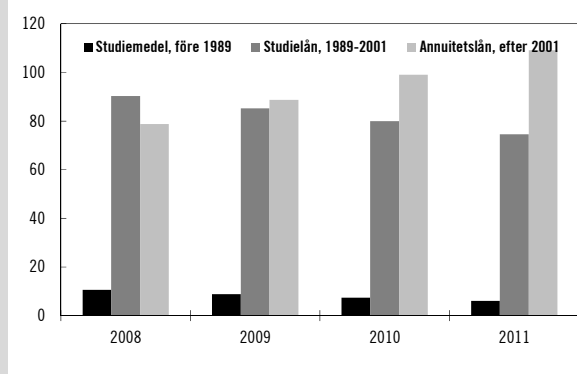
En studerande som inte är svensk medborgare kan under vissa förutsättningar få studiestöd för studier i Sverige. Vissa utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare. Det rör sig om migrerande arbetstagare och egenföretagare som är medborgare i EU, EES eller i Schweiz och deras familjemedlemmar. Även utländska medborgare med permanent uppehållsrätt i Sverige och tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta i Sverige ska jämföras med svenska medborgare. Även vissa familjemedlemmar till tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd för forskning i Sverige ska jämföras med svenska medborgare när det gäller rätt till studiehjälp. Vidare kan utländska medborgare med permanent uppehållstillstånd i Sverige samt utländska medborgare med uppehållsrätt och som bedöms ha varaktig anknytning till Sverige få studiestöd.

Kort beskrivning av studielånesystemet

Tre olika lånesystem

Det finns för närvarande tre olika lånesystem. Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgår till drygt 1,4 miljoner 2011. Låntagarnas skuld består av lån och kapitaliserade räntor samt administrativa avgifter. Låntagarnas totala skuld uppgick vid utgången av 2011 till 191 miljarder kronor. Diagram 3.1 visar hur den totala skulden för de olika låneformerna har utvecklats under de fyra senaste åren. Drygt 3 procent avsåg återbetalningspliktiga studiemedel tagna före 1989, 39 procent studielån tagna mellan 1989 och 2001 och 58 procent annuitetslån tagna efter den 1 juli 2001.

Diagram 3.1 Låntagarnas skuld 2008–2011 (mdkr)

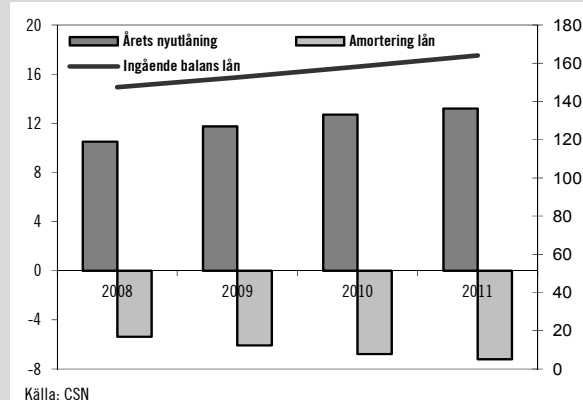
Lån hos Riksgäldskontoret

Sedan 1989 finansierar CSN studielånen genom upplåning hos Riksgäldskontoret.

Amorteringar från låntagarna som motsvarar upplånade medel reducerar CSN:s låneskuld hos Riksgäldskontoret. Vid avskrivningar av lånefordringar minskar CSN skulden hos Riksgäldskontoret via anslag på statsbudgeten. De räntor som påförs låntagarna och som är obetalda vid årsskiftet kapitaliseras och ökar den enskildes skuld. Den del av den enskildes skuld som utgörs av kapitaliserade räntor är inte upplånad hos Riksgäldskontoret utan motsvaras i CSN:s balansräkning av balanserad kapitalförändring för låneverksamheten. Samtliga amorteringar av kapitaliserade räntor från låntagare med studielån återredovisas mot statsbudgeten via inkomsttitlar. Amorteringar av räntor för studielån reducerar den balanserade kapitalförändringen för låneverksamheten. I skalan till höger i diagram 3.2 redovisas ingående balans för lån 2008–2011. I skalan till vänster i samma diagram redovisas omfattningen av årets

nyutlåning respektive årets amortering av lån inklusive kapitaliserad ränta. Lånebeloppet i Riksgäldskontoret är lägre än låntagarnas totala skuld på 191 miljarder kronor. Skillnaden beror på att skulden inkluderar kapitaliserade räntor samt att delar av skulden består av studiemedel som togs före 1989 och som därmed inte finansierades genom lån i Riksgäldskontoret.

Diagram 3.2 Lånekrediter i Riksgäldskontoret 2008–2011 (mdkr)

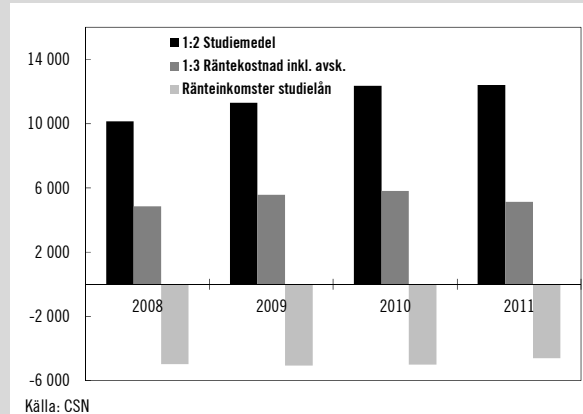

Källa: CSN

Anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* används bl.a. för ränteutgifter för lån i Riksgäldskontoret. Räntesatsen för 2011 var 2,7 procent. Därutöver används anslaget för att täcka utgifter för avskrivningar av lån tagna efter 1988. Avskrivningar av studielån uppgår till cirka 400 miljoner kronor per år.

Låntagare betalar en subventionerad ränta på sina studielån och annuitetslån till CSN. Räntesatsen är 70 procent av den ränta som CSN betalar till Riksgäldskontoret, dvs. 1,9 procent för 2011. I diagram 3.3 visas anslagsutvecklingen för anslag 1:2 *Studiemedel m.m.*, anslag 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* och ränteinkomster 2008–2011.

Diagram 3.3 Studiemedel, studiemedelsräntor m.m. och inkomsträntor på studielån 2008–2011 (mnkr)

Källa: CSN

3.5 Resultatredovisning

Tabell 3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp, 2009–2011¹

	Antal	2009 Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	2010 Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	2011 Kvinnor (%)	Män (%)	Utbetalt bidrag ²	Utbetalt lån
Studiehjälp	490 830	49	51	484 700	49	51	468 200	49	51	3 876	
varav											
utland	950	68	32	1 010	66	34	1 110	68	32	10	
Studiemedel	479 200			502 340			500 180				
varav											
Grundskolenivå	24 160	71	29	24 130	69	31	22 870	70	30	609	103
Gymnasial nivå	104 740	62	38	114 070	61	39	113 870	61	39	2 838	1 573
Eftergymnasial nivå	320 930	59	41	333 380	59	41	331 680	59	41	8 311	9 575
Utlandsstudier	29 380	60	40	30 770	59	41	31 770	59	41	657	1 862
Studiemedelsräntor och avskrivningar										5 127	
Bidrag till vissa funktionshindrade i gymnasieskolan	501	50	50	510	48	52	469	50	50	46	
Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	177	62	38	174	63	37	182	62	38	13	
Studielitteratur	1 910	68	32	1 390	69	31	4 383³	68	32	20	
Totalt	972 618			989 114			973 414				

Källor: CSN, SPSM och TPB.

¹ Tabellen visar det bruttoräknade antalet stödtagare per studiestöd. När antalet stödtagare redovisas fördelat per bidrags- eller utbildningsnivå och sedan summeras blir de som fått utbetalningar på fler än en nivå under året dubbelräknade.

² Belopp för studiemedel och bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk inkluderar statlig ålderspensionsavgift. Belopp för studiemedel inkluderar tilläggsbidrag.

³ Antalet låntagare redovisas på ett nytt sätt vilket gör att jämförelse med tidigare år inte kan göras.

I detta avsnitt redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten. Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerandegrupp fördelat på grundskolenivå och gymnasial nivå (t.ex. kommunal vuxenutbildning och folkhögskoleutbildning) respektive eftergymnasial nivå (t.ex. högskoleutbildning, yrkeshögskoleutbildning eller motsvarande). Vidare redogörs särskilt för studieekonomi, studerande utomlands, studerande med barn, lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning, låntagare och den totala studieskulden samt studiestödsadministrationen.

Målen för studiestödet är, som redovisats i tidigare avsnitt, att studiestödet ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden. Under respektive avsnitt finns angivet vilka indikatorer som har

valts ut för att mäta måluppfyllelsen. Under avsnitt 3.6 görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

3.5.1 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige

De studiestöd som lämnas till unga studerande på gymnasienivå i Sverige är studiehjälp och bidrag till vissa funktionshindrade elever.

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande med inackorderings-tillägg.

Indikatorer för att mäta utjämnande effekt:

- antal studerande med inackorderings-tillägg och extra tillägg.

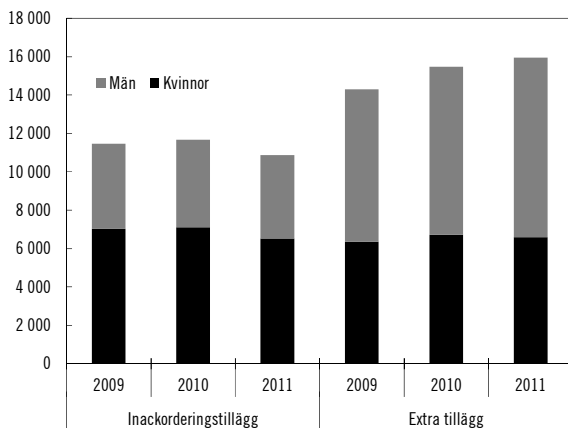
Under 2011 fick cirka 467 100 studerande studiehjälp för studier i Sverige, vilket är en

minskning med cirka 3 procent jämfört med tidigare år. Av dem som har studiebidrag studerade 73 procent på kommunala gymnasieskolor och 25 procent vid fristående gymnasieskolor. Cirka 2 procent studerade på folkhögskolor och i den kommunala vuxenutbildningen.

Drygt 2 procent av samtliga studerande med studiehjälp fick inackorderingstillägg under 2011. Av dem som studerade på fristående gymnasieskolor hade knappt 7 procent inackorderingstillägg, vilket motsvarar 7 900 personer. Därutöver var det cirka 3 000 studerande på folkhögskolor och ett mindre antal studerande på bl.a. kompletterande utbildningar som hade inackorderingstillägg.

Under 2011 lämnades extra tillägg till 3,5 procent av samtliga studerande med studiehjälp. Extra tillägg kan lämnas med 855, 570 eller 285 kronor i månaden beroende på familjens inkomst. Under 2011 fick 90 procent av de studerande med extra tillägg den högsta bidragsnivån, 855 kronor per månad. Personer i hushåll vars inkomst understiger 85 000 kronor per år är berättigade till den bidragsnivån.

Diagram 3.4 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg, 2009–2011

Källa: CSN

Antalet studerande som har fått sin studiehjälp indragen på grund av olovlig frånvaro har ökat med cirka 3 procent och uppgick under 2011 till 15 100 personer. Det motsvarar 3 procent av det totala antalet studerande med studiehjälp och andelen var densamma som för 2010. Det var fler män än kvinnor som fick indragen studiehjälp, 63 procent män och 37 procent kvinnor. Den som av sin skola rapporteras ha olovlig frånvaro får ofta ett återkrav av den studiehjälp som redan har hunnit betalas ut. Mer än hälften av dem som rapporterats ha olovlig frånvaro får ett återkrav

av den studiehjälp som redan har hunnit betalas ut.

Tabell 3.5 Unga studerande på gymnasienivå med studiehjälp och Rg-bidrag

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2011	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2011 (mkr)
Studiehjälp i Sverige	467 100	49	51	3 867
Studiebidrag	466 500	49	51	3 670
Inackorderings-tillägg	10 900	60	40	102
Extra tillägg	16 000	41	59	95
Rg-bidrag	470	50	50	46

Källa: CSN

3.5.2 Vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå i Sverige

Vuxna studerande kan få studiemedel för studier på grundskolenivå och gymnasial nivå.

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel,
- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med den högre bidragsnivån, och
- andel av de studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel.

Indikatorer för att mäta utjämnande effekt:

- antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med den högre bidragsnivån.

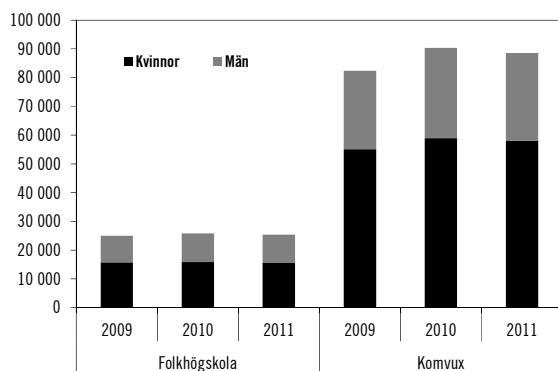
Under 2011 fick cirka 22 900 studerande studiemedel för studier på grundskolenivå, vilket är en minskning med 5 procent jämfört med året innan. Cirka 13 300 studerande fick studiemedel med den högre bidragsnivån under 2011, vilket motsvarar cirka 58 procent av stödtagarna på grundskolenivå. Det är en ökning med knappt 2 procentenheter jämfört med föregående år. De som studerar med studiemedel på grundskolenivå är äldre än studerande på andra nivåer. Under 2011 var 56 procent av de studerande äldre än 30 år, medan 20 procent var äldre än 40 år.

Under 2011 återfanns de flesta vuxenstudierande med studiemedel på grundskolenivå, 88 procent, inom kommunal vuxenutbildning. Resterande studerade på folkhögskola.

Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2011 till cirka 113 900, vilket är oförändrat jämfört med 2010. En majoritet av de studerande, 53 procent, var yngre än 25 år, medan 28 procent var 30 år eller äldre och 11 procent var 40 år eller äldre. Åldersfördelningen har varit förhållandevis oförändrad de senaste åren.

Cirka 31 400 studerande på gymnasial nivå fick under 2011 studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en minskning med cirka 2 000 personer jämfört med 2010. Andelen studerande med den högre bidragsnivån har minskat jämfört med 2010, från 29 procent till 27 procent av stödtagarna.

Diagram 3.5 Antal studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå med studiemedel, fördelat på folkhögskolor och komvux, 2009–2011

Källa: CSN

Av dem som studerade med studiemedel på gymnasial nivå under 2011 läste cirka 68 procent inom kommunal vuxenutbildning.

Under 2011 och 2012 får den högre bidragsnivån lämnas till vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för vissa studier på grundskole- eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller folkhögskola. Under 2011 fick knappt 2 500 ungdomar studiemedel med den högre bidragsnivån. Under det första halvåret 2012 uppgick antalet ungdomar med den högre bidragsnivån till 2 160.

Tabell 3.6 Vuxna studerande med studiemedel

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2011	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2011 (mnkr)
Grundskolenivå	22 900	70	30	448
varav med den högre bidragsnivån	13 300	73	27	357
Gymnasial nivå	113 900	61	39	2 137
varav med den högre bidragsnivån	31 400	68	32	1 040
Totalt	136 800	63	37	2 585

Källa: CSN

3.5.3 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

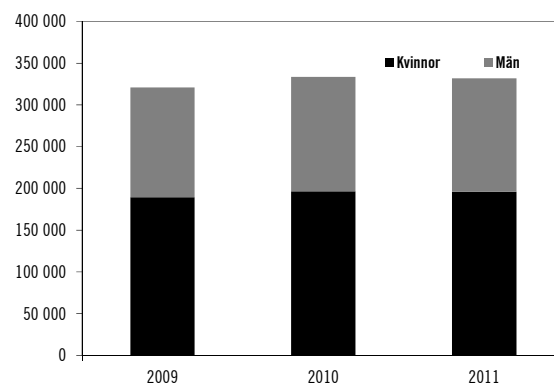
Det studiestöd som lämnas till studerande på eftergymnasial nivå i Sverige är studiemedel. Till högskolestuderande med synskada eller annat läshandikapp ges även möjlighet att låna studielitteratur.

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

- antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel, och
- andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå.

Under 2011 studerade cirka 331 700 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, vilket är en minskning med 1 700 studerande jämfört med 2010. Under 2011 minskade antalet studiemedelstagare med 0,5 procent.

Diagram 3.6 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel, 2009–2011

Källa: CSN

De allra flesta studiemedelstagare på eftergymnasial nivå under 2011, cirka 87 procent, studerade vid universitet eller högskola. Cirka 10 procent var registrerade som studerande vid yrkeshögskoleutbildning eller kvalificerad yrkesutbildning. Resterande andel studerade inom skolformer som t.ex. kompletterande utbildningar. Dessa andelar har inte förändrats nämnvärt under de senaste fem åren. Antalet studenter med studiemedel minskade något inom universitet och högskola medan antalet studerande ökade något inom kvalificerad yrkesutbildning och yrkeshögskola.

Av de studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel 2011 var 58 procent yngre än 25 år och 17 procent 30 år eller äldre. Andelen studerande under 25 år har ökat med 1 procentenhet mellan 2010 och 2011.

Tabell 3.7 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2011	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2011 (mkr)
Eftergymnasial nivå	331 700	59	41	6 369

Källa: CSN

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Tal- och punktskriftsbiblioteket (TPB) har under året förbättrat möjligheten för de studerande att själv låna böcker via TPB:s webbaserade katalog och via nedladdning och läsning i mobil. Detta har enligt TPB fått tydliga positiva effekter på servicen till användargruppen.

Antalet studerande som har rätt att beställa nyproduktion av obligatorisk kurslitteratur var 4 383 personer under 2011. Utöver dessa studenter finns ett antal som lånar obligatorisk kurslitteratur utan att vara registrerade hos TPB. De använder i stället sitt universitetsbibliotek eller annat bibliotek. TPB har valt ett nytt sätt att redovisa antalet låntagare så därför kan ingen jämförelse med tidigare år göras.

3.5.4 Studerande utomlands

Det huvudsakliga stödet till studerande utomlands är studiemedel. Studerande under 20 år kan i vissa fall få studiehjälp för gymnasiestudier

utomlands i form av studiebidrag, inackorderingstillägg, extra tillägg och ersättning för dagliga resor. Studiemedel kan lämnas för gymnasiala och eftergymnasiala studier utomlands. Rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå utomlands är dock begränsad. Förutom ordinarie bidrag och lån kan även merkostnadslån för bl.a. undervisningsavgifter och resor lämnas.

Indikatorer för att mäta rekryterande effekt:

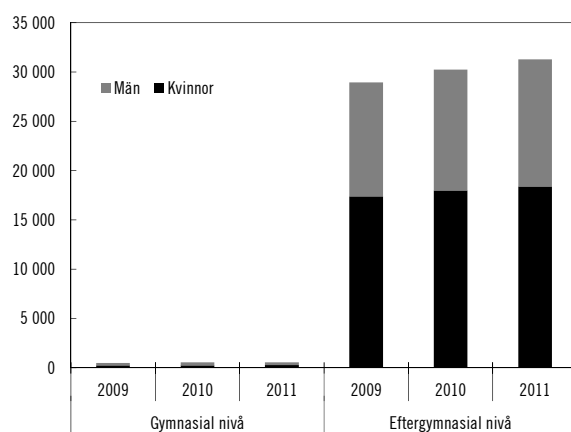
- antal studerande utomlands med studiehjälp,
- antal studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå, och
- andel av samtliga studerande på eftergymnasial nivå som studerade utomlands.

Studiehjälp

Antalet studerande med studiehjälp för gymnasiestudier utomlands uppgick till cirka 1 100 under 2011, vilket är en ökning med 9 procent jämfört med 2010. Av dessa fick 240 personer inackorderingstillägg och ett fåtal personer fick extra tillägg eller ersättning för dagliga resor.

Studiemedel

Antalet utlandsstuderande på gymnasial nivå med studiemedel uppgick 2011 till drygt 500, vilket är oförändrat jämfört med året innan. Antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå med studiemedel uppgick 2011 till 31 300, vilket är en ökning med 3 procent jämfört med 2010. Det är tredje året i rad som antalet studerande ökar efter flera år med ett minskande antal. Cirka 9 procent av samtliga studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå studerade utomlands under 2011. Andelen är oförändrad jämfört med året innan.

Diagram 3.7 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier i olika utbildningsnivåer, 2009–2011

Källa: CSN

Av de studerande på eftergymnasial nivå under 2011 utgjorde gruppen fritt utresande studenter (dvs. studerande som på eget initiativ studerar utomlands utan stöd av något avtal mellan lärosäten) den största andelen med cirka 64 procent. Under 2011 utgjorde gruppen studerande inom ramen för utbytesprogram cirka 24 procent och gruppen som läste en icke akademisk språkkurs cirka 11 procent. Antalet fritt utresande och antalet studerande inom ramen för utbytesprogram ökade med 4 respektive 8 procent mellan 2010 och 2011. Antalet språkstudier minskade dock med 9 procent och har halverats sedan studiestödsreformen 2001. Andelen studerande på utbytesprogram har varit relativt konstant.

Cirka 64 procent av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå under 2011 studerade inom EES och Schweiz. De tio länder som tar emot flest svenska studerande är Storbritannien, USA, Danmark, Spanien, Frankrike, Australien, Polen, Tyskland, Norge och Japan. Dessa tio länder är desamma som 2010.

Det är främst yngre studiemedelstagare som väljer utlandsstudier. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå under 2011 var 64 procent under 24 år och bara 7 procent 30 år eller äldre.

Tabell 3.8 Studerande utomlands

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2011	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgift 2011 (mnkr)
Studiehjälp	1 100	68	32	10
varav inackorderings-tillägg	240	66	34	2,6
varav extra tillägg eller ersättning för dagliga resor	15	67	33	0,1
Studiemedel för gymnasiala studier	500	52	48	7
Studiemedel för eftergymnasiala studier	31 300	59	41	508
Totalt	32 900	59	41	525

Källa: CSN

3.5.5 Studieekonomi

CSN har under de senaste åren ökat sin kunskap om de studerandes ekonomiska och sociala situation. När CSN undersöker hur mycket studiemedlen räcker till används flera olika metoder. CSN genomför bl.a. vartannat år en större enkätundersökning. För att mäta studiemedlens allmänna köpkraft görs dessutom en jämförelse med konsumentprisindex (KPI).

Studiemedlens allmänna köpkraft var 2011 högre än någonsin sedan studiemedelssystemet infördes 1965 vid en jämförelse med KPI. Detta tyder på att studiemedlens värde står sig relativt väl. Den ökade köpkraften kan förklaras av att studiemedlen höjdes både 2010 och 2011. Vidare överstiger nu månadsbeloppet inom studiemedlen de utgifter som Sveriges förenade studentkårer (SFS) i sin studentbudget för 2012 beräknar att en studerande har. Denna bild bekräftas av det budgetexempel för en studerande kvinna som Konsumentverket har tagit fram. Enligt Konsumentverket har dock en studerande man något högre utgifter.

Under 2011 genomförde CSN sin senaste enkätundersökning, vilken resulterade i rapporten Studerandes ekonomiska och sociala situation 2011 (U2012/1843/SF). Syftet med CSN:s enkätundersökning är att samla in grundläggande information för att både på kort och lång sikt kunna genomföra analyser av de studerandes studiesociala och studieekonomiska situation och hur denna förändras.

Undersökningen visar att bland de studerande som hade både studiebidrag och studielån ansåg en tredjedel att studiemedlen helt täcker deras levnadsomkostnader. Detta är en klar ökning jämfört med föregående undersökning 2009. Vidare ansåg 60 procent av samtliga studiemedelstagare att studiemedlen täcker 75 procent eller mer av levnadsomkostnaderna. Undersökningen visar också att 42 procent av studiemedelstagarna arbetade vid sidan av sina studier. De studerande angav som skäl till varför de väljer att arbeta vid sidan av studierna bl.a. att de får arbetspraktik, att det gör det lättare att få ett arbete efter avslutade studier och att det är för att få extrapengar. Sammantaget var 63 procent av studiemedelstagarna nöjda med sin ekonomiska situation, vilket är en ökning med 12 procentenheter jämfört med 2009.

I undersökningen fick den studerande svara på frågan om han eller hon hade börjat studera även om det statliga studiestödet inte funnits. Resultatet visar att över hälften av de studerande inte eller troligen inte skulle ha börjat studera om det inte hade funnits ett studiestöd. Vidare visar resultatet att studerande vars föräldrar är lågutbildade eller inte alls utbildade i mindre utsträckning skulle ha börjat studera om studiestödet inte funnits, jämfört med studerande vars föräldrar är högutbildade.

Regeringens avsikt är att i budgetpropositionen för 2014 presentera indikatorer även inom området studieekonomi.

3.5.6 Studerande med barn

För att underlätta för personer med barn att studera får tilläggsbidrag lämnas. Bidraget lämnas som ett differentierat stöd beroende på antalet barn.

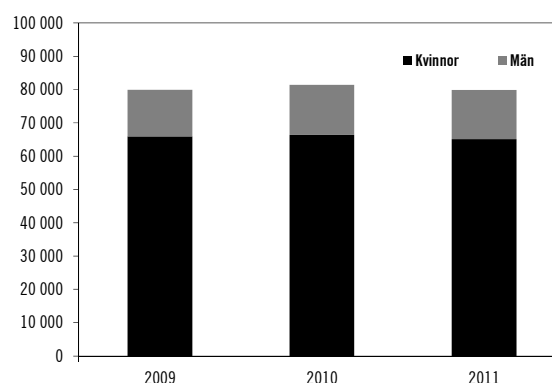
Indikatorer för att mäta rekryterande och utjämnande effekt:

- antal studerande med tilläggsbidrag,
- antal studerande utomlands med tilläggsbidrag, och
- andel studerande med studiemedel på grundskolenivå, gymnasial nivå och eftergymnasial nivå med tilläggsbidrag.

Under 2011 fick cirka 79 900 studerande med studiemedel tilläggsbidrag, vilket är en minsk-

ning med drygt 1 500 personer jämfört med 2010.

Diagram 3.8 Antal studerande med tilläggsbidrag, 2009–2011

Källa: CSN

Av det totala antalet kvinnor som hade studiemedel 2011 fick cirka 24 procent tilläggsbidrag, medan motsvarande andel för männen var nära 8 procent.

Andelen studerande med studiemedel på grundskolenivå och gymnasial nivå som fick tilläggsbidrag under 2011 var 51 respektive 28 procent, medan andelen på eftergymnasial nivå var 12 procent. Av dem som studerade med den högre bidragsnivån fick 56 procent tilläggsbidrag. Motsvarande andel för dem som studerade med det generella bidraget var 15 procent. Skillnaderna i andelen med tilläggsbidrag kan främst förklaras av att det skiljer i ålder mellan de olika grupperna och att äldre studerande oftare har barn.

Tabell 3.9 Tilläggsbidrag till studerande med barn

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2011	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2011 (mkr)
Tilläggsbidrag	79 900	82	18	372
varav utlands-studerande	514	59	41	2,4

Källa: CSN

3.5.7 Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning

Indikatorer för att mäta rekryterande och utjämnande effekt:

- antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet),

- andel utlandsstuderande med studielån, och
- andel studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnadslån och tilläggs-lån.

Indikatorer för att mäta god effekt på samhällsekonomin:

- studerandes lånebenägenhet i olika åldersgrupper och på olika utbildningsnivåer,
- andel studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggs-lån,
- andel utlandsstuderande med studielån, och
- genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga fördelat på studienivå och kön.

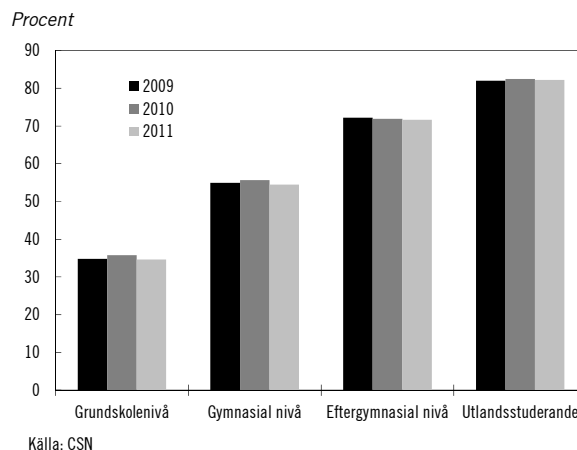
Lånebenägenhet

Antalet studerande som tar studielån i förhållande till antalet studerande med studiebidrag, dvs. lånebenägenheten, har minskat kontinuerligt sedan studiestödsreformen 2001. Sedan 2009 har lånebenägenheten endast förändrats marginellt. Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 66,9 procent under 2011 jämfört med 67,3 procent 2010.

Studielån

Lånebenägenheten vid studier på grundskolenivå och gymnasial nivå minskade något under 2011 och var 35 respektive 54 procent under 2011. Lånebenägenheten vid studier på eftergymnasial nivå i Sverige minskade marginellt jämfört med föregående år och uppgick till cirka 71 procent under 2011.

Diagram 3.9 Studerandes lånebenägenhet i olika utbildningsnivåer 2009–2011

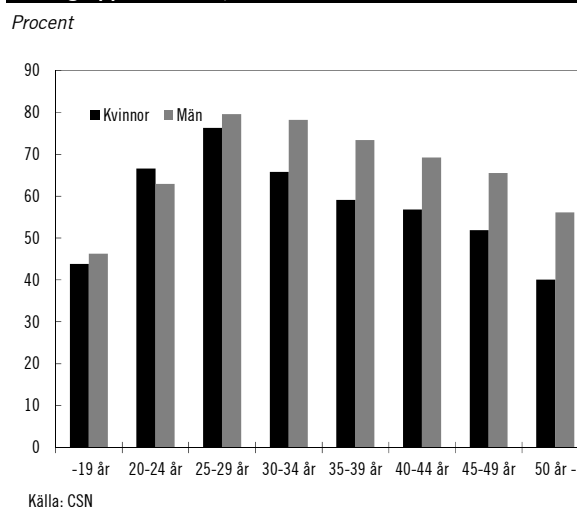

Bland studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå var lånebenägenheten under 2011 lägre för kvinnor än för män. Inom den eftergymnasiala nivån fanns ingen sådan skillnad.

Utlandsstuderande är mer benägna att ta lån än de som studerar i Sverige. Under 2011 var andelen utlandsstuderande som hade studielån cirka 82 procent, vilket är oförändrat jämfört med föregående år.

Lånebenägenheten varierade inte enbart mellan studerande på olika studienivåer utan även mellan olika åldersgrupper. De yngsta och de äldsta studiemedelstagarna var de som i minst omfattning valde att ta studielån. För ungdomar i åldrarna 20–24 år uppgick lånebenägenheten till 65 procent under 2011. Mest lånade studerande i åldrarna 25–29 år, där 77 procent tog lån.

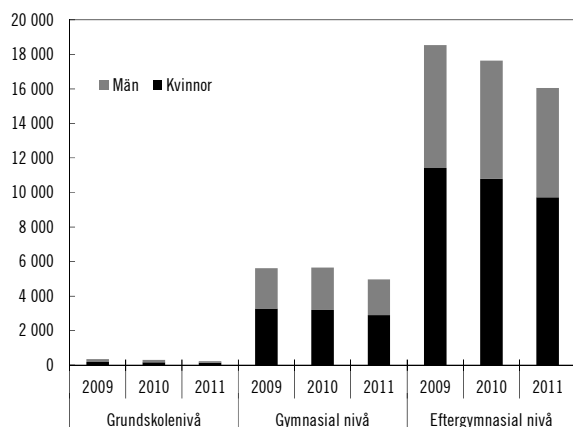
Diagram 3.10 Studerandes lånebenägenhet fördelat på åldersgrupper och kön, 2011

Tilläggs lån

Antalet studerande med studielån som även har tilläggs lån minskade under 2011. I genomsnitt tog totalt 7 procent av de studerande tilläggs lån under 2011. Under 2011 fick drygt 16 000 personer med studielån tilläggs lån för studier i Sverige på eftergymnasial nivå, vilket är en minskning med 9 procent jämfört med 2010.

Diagram 3.11 Antal studerande med tilläggs lån i olika utbildningsnivåer, 2009–2011

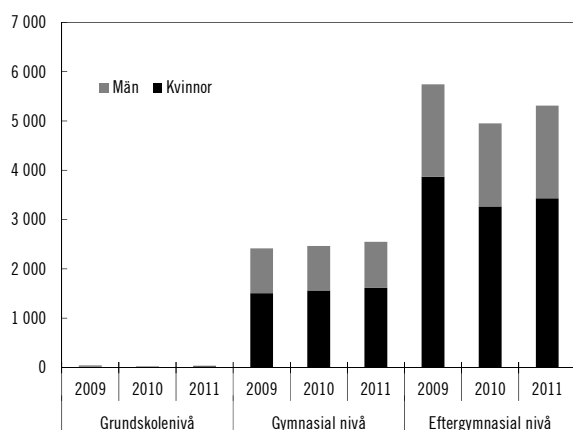

Källa: CSN

Merkostnads lån

Antalet stödtagare med merkostnads lån för t.ex. undervisningsavgifter, dubbel bosättning eller resor mellan hemorten och studieorten för studier i Sverige ökade något under 2011. Andelen studerande med studielån på eftergymnasial nivå som även tog merkostnads lån var 2,8 procent, vilket är en marginell ökning jämfört med tidigare år. Under året hade 5 315 personer merkostnads lån för studier på eftergymnasial nivå i Sverige. Av dessa var 65 procent kvinnor och 35 procent män.

Diagram 3.12 Antal studerande med merkostnads lån i olika utbildningsnivåer, 2009–2011

Källa: CSN

Utlandsstuderande är den grupp som oftast tar merkostnads lån. Andelen utlandsstuderande med studielån som tog merkostnads lån under 2011 var 49 procent. Merkostnads lån till utlandsstuderande får lämnas för exempelvis resor, försäkring och undervisningsavgifter. Cirka 12 500 studerande fick under 2011 lån till undervisningsavgifter medan lån till resor lämnades till cirka 8 500 studerande och lån till försäkring lämnades till cirka 6 400 studerande.

Tabell 3.10 Studerande med studielån, tilläggs lån och merkostnads lån

Antal studerande och utbetalade belopp

	Antal 2011	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utbetalda belopp 2011 (mkr)
Studielån	311 045	59	41	12 271,3
Tilläggs lån	20 530	60	40	225,0
Merkostnads lån	23 440	59	41	98,5

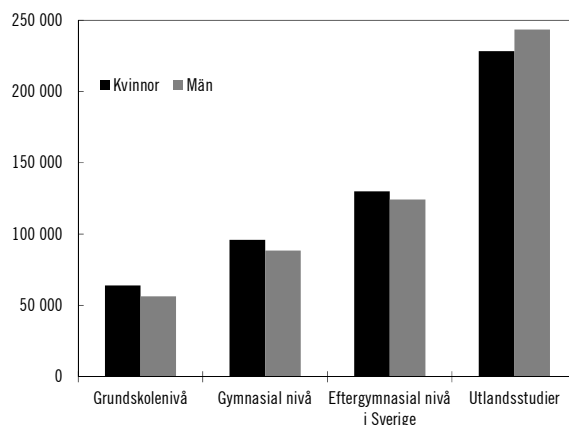
Källa: CSN

Den enskildes skuldsättning

Utbildning ger avkastning både för den enskilde och för samhället i stort. Kostnaderna för utbildning ska därför delas mellan den enskilde och samhället. Studiemedlen består av en bidragsdel och en frivillig lånedel där lånet ska avse den investering som den enskilde gör.

Ett sätt att mäta skuldsättningen är att titta på hur stor skuld de studerande har vid återbetalningens början, dvs. direkt efter studierna. Skuldsättningen skiljer sig mycket mellan studerande på olika nivåer.

Diagram 3.13 Genomsnittlig skuld på annuitets lån för nya återbetalningsskyldiga 2012 fördelat på studienivå och kön

Källa: CSN

De studerande som har tagit lån för eftergymnasiala studier i Sverige och som börjat betala på sin skuld under 2012 har lånat i genomsnitt 127 500 kronor. Denna grupp kan ha studerat på flera utbildningsnivåer, men har inte haft studiemedel för utlandsstudier. För dem som har studerat på eftergymnasial nivå och som helt eller delvis studerat utomlands var skuldsättningen i genomsnitt 234 200 kronor. Utlandsstuderande är mer benägna att ta studielån än de som studerar i Sverige.

Av samtliga låntagare som blev återbetalnings-skyldiga den 1 januari 2012 hade 82 procent en skuld som var lägre än 200 000 kronor. Av låntagarna hade mindre än en procent en skuld på 500 000 kronor eller mer. Jämfört med de som blev återbetalnings-skyldiga den 1 januari 2011 har skuldsättningen ökat något för samtliga utbildningsnivåer och särskilt för de som har studerat utomlands. För studerande utomlands var den genomsnittliga skuldsättningen 14 300 kronor högre. Det beror främst på att andelen som enbart studerat utomlands var 6 procentenheter högre bland de som började återbeta 2012.

3.5.8 Låntagare och den totala studieskulden

Indikatorer för att mäta god effekt på samhällsekonomin:

- total studieskuld, varav andel osäkra fordringar,
- andel inbetalt årsbelopp för bosatta utomlands jämfört med bosatta i Sverige,
- antal personer som har beviljats nedsättning av det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året och totalt värde på nedsättningen,
- antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp,
- antal personer där krav på återbetalning av studiestöd har överförts till Kronofogdemyndigheten och den ackumulerade fordran hos myndigheten, och
- total fordran på utomlands bosatta återbetalare, varav andel osäkra fordringar.

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick till drygt 1,4 miljoner vid utgången av 2011. Antalet

låntagare fortsatte att öka under 2011. Ökningen jämfört med 2010 var cirka 15 000 personer.

Antalet låntagare med lån i två eller i vissa fall tre olika återbetalningssystem uppgick till cirka 175 500 personer. I takt med att låntagare slutbetalar sina skulder i de äldre återbetalningssystemen minskar antalet låntagare med mer än ett lån. Under 2011 minskade antalet låntagare med mer än ett lån med 26 000 personer.

Återbetalningen av studielån minskade något under 2011. Jämfört med 2010 betalades det in cirka 0,2 miljarder kronor mindre till CSN. Totalt betalades 13,2 miljarder kronor inklusive räntor och avgifter in. Av de årsbelopp som debiterades 2011 betalades 94 procent in när det gäller låntagare bosatta i Sverige. Denna andel har varit stabil under de senaste fem åren. Motsvarande andel för låntagare bosatta utomlands var 70 procent, vilket är en ökning med en procentenhet jämfört med 2010.

Tabell 3.11 Inbetalt belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning¹

Andel av debiterat belopp efter nedsättningar (%)

Bosättning	Inbetalt 2009	Inbetalt 2010	Inbetalt 2011
Sverige	94,0	94,2	93,7
Utomlands	71,6	69,2	69,8
Okänd	3,6	3,4	4,1
Totalt	92,4	92,0	91,6

Källa: CSN

¹ Inbetalningarna avser vad som har betalats under respektive avgiftsår.

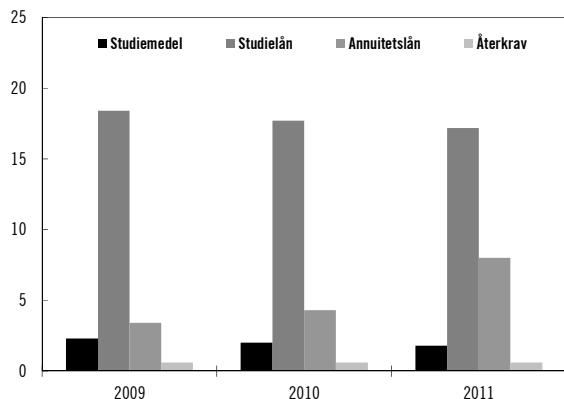
Den totala studieskulden när det gäller studielån ökade under 2011 från 186,3 till 189,9 miljarder kronor. Ökningen beror på att antalet personer med annuitetslån stiger för varje år, vilket ger effekter på den totala studieskulden.

Av den totala studieskulden på cirka 189,9 miljarder kronor 2011 har CSN bedömt att cirka 27,1 miljarder kronor, eller cirka 14 procent, utgörs av osäkra fordringar som riskerar att skrivas av. Vidare har CSN bedömt att av den totala utestående fordran på cirka 1,1 miljarder kronor i fråga om återkrav av studiestöd är cirka 648 miljoner kronor osäkert.

Den totala osäkra fordran har ökat med 3,1 miljarder kronor jämfört med 2010. Den största delen av ökningen beror på en förändring av beräkningsmodellen. Förändringen innebär att CSN nu även gör en beräkning av osäkra fordringar för personer i studier.

Diagram 3.14 Osäkra fordringar, fördelat på lånetyp och återkrav, 2009–2011 (mdkr)

Miljarder kronor

Källa: CSN

De osäkra fordringar som beror på personer som missköter sina betalningar uppgick till 7,1 miljarder kronor under 2011, vilket är en ökning med 1,4 miljarder kronor sedan 2010. Ökningen beror på högre skulder och fler låntagare samt på den förändrade beräkningsmodellen. De osäkra fordringar som kan härledas till de trygghetsregler som finns uppgick till 17,3 miljarder kronor under 2011, vilket är en ökning med 1,8 miljarder kronor sedan 2010. Ökningen beror framför allt på den förändrade beräkningsmodellen. De osäkra fordringar som avser beräknade framtida dödsfall uppgick till 3,3 miljarder kronor under 2011, vilket är en minskning med 0,1 miljarder kronor sedan 2010. Räntan påverkar också värderingen av de osäkra fordringarna. Vid beräkning av de osäkra fordringarna används numera ett genomsnitt av de senaste sex årens räntesatser. Denna genomsnittliga ränta var för 2011 2,1 procent, en minskning med 0,1 procent jämfört med 2010, vilket minskade det osäkra beloppet med 0,4 miljarder kronor.

Antalet personer som CSN saknade adresser till uppgick vid slutet av 2011 till cirka 16 700. Detta är en antalsmässig ökning jämfört med 2010, men andelen av det totala antalet låntagare är densamma som under 2009 och 2010. Den totala utestående fordran för dessa låntagare uppgick vid årsskiftet 2011/2012 till 1,7 miljarder kronor.

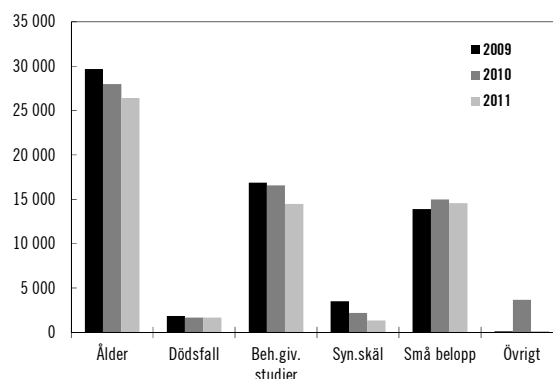
Nedsättning av årsbelopp

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året ned-

satt. Det finns tre huvudsakliga skäl till att en återbetalare får nedsatt årsbelopp: nedsättning på grund av låg inkomst, nedsättning på grund av studier och nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl. Återigen sjunker antalet personer som har fått nedsatt årsbelopp. Under 2011 fick nästan 164 100 personer beslut om nedsättning, vilket är cirka 5 000 färre än under 2010. Värdet av nedsättningarna är 1,12 miljarder kronor, vilket är en minskning med 16,7 miljoner kronor jämfört med 2010.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Dessutom skriver CSN av skulder som vid ett årsskifte är 100 kronor eller lägre, vilket redovisas som små belopp i diagram 3.15.

Diagram 3.15 Beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl, 2009–2011

Källa: CSN

Under 2011 fick cirka 62 000 låntagare sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en minskning med 7 000 personer jämfört med 2010. Det totala avskrivna beloppet har minskat från cirka 695 miljoner kronor 2010 till cirka 653 miljoner kronor 2011.

Återbetalare med krav hos Kronofogdemyndigheten

I slutet av 2011 hade cirka 94 000 personer krav på återbetalning av studiestöd som överförts till Kronofogdemyndigheten. Det är en minskning med 650 personer jämfört med 2010. Den ackumulerade fordran hos Kronofogdemyndigheten uppgick vid årets slut till cirka 910 miljoner

kronor, vilket är en ökning med 11 procent jämfört med 2010. Andelen av alla återbetalningsskyldiga låntagare med en skuld hos Kronofogdemyndigheten har legat på ungefär samma nivå de senaste tre åren och uppgick 2011 till cirka 7,6 procent.

Utlandsbosatta återbetalare

Cirka 64 000 återbetalare var den 31 december 2011 bosatta utomlands, vilket är en ökning med cirka 1 000 låntagare jämfört med 2010. Den totala fordran för de tre återbetalningssystemen när det gäller utlandsbosatta återbetalare uppgick vid slutet av 2011 till 13,9 miljarder kronor, vilket är en ökning med 2 procent jämfört med 2010. Lånetyper studielån fortsätter stå för den största delen av de utlandsbosattas skulder med 7,2 miljarder kronor. Av den totala fordran när det gäller utlandsbosatta återbetalare avser 3,8 miljarder kronor, eller cirka 32 procent, osäkra fordringar.

CSN har under 2011 skickat 9 600 ärenden till inkassoföretag, vilket är en minskning med 600 ärenden jämfört med 2010. Totalt har cirka 27,6 miljoner kronor inbetalats under 2011 i de ärenden som CSN har skickat till inkasso, vilket är en ökning med nästan en miljon kronor eller 3,8 procent jämfört med 2010. Arbetet med att vidta rättsliga åtgärder i andra länder har fortsatt under 2011. Dessa rättsliga åtgärder har resulterat i att 1,8 miljoner kronor har betalats in till CSN. CSN har dessutom fortsatt arbetet med delgivning utomlands. Ett syfte med delgivningen är att åstadkomma preskriptionsavbrott och därigenom förhindra att skulder preskriberas. Totalt har det 2011 genomförts 146 delgivningsförsök, varav 58 stycken eller 40 procent med lyckat resultat.

3.5.9 Studiestödsadministration

Målen för studiestödet ska uppnås genom ett effektivt, sammanhållet, flexibelt och rättssäkert studiestödssystem som ska vara enhetligt och överblickbart för den enskilde. De utbetalningar som görs från systemet ska vara riktiga, och den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas till fullo. För att nå målen krävs en studiestödsadministration som är ändamålsenlig och effektiv.

Centrala studiestödsnämnden

CSN:s verksamhet finansieras i huvudsak via förvaltningsanslag och med inbetalda administrativa avgifter. Förvaltningskostnaderna uppgick under 2011 till 821,5 miljoner kronor, vilket är en minskning med cirka 6,7 miljoner kronor jämfört med 2010. Av intäkterna, som totalt uppgick till 867 miljoner kronor, bestod knappt 35,5 procent av anslag (308 miljoner kronor) och knappt 64,5 procent av avgifter (555 miljoner kronor). Resterande intäkter bestod av finansiella intäkter och intäkter av bidrag. Inbetalda avgifter bestod främst av expeditiionsavgifter, uppläggningsavgifter och påminnelseavgifter.

Ärendehantering

Inflödet av ansökningar är på en fortsatt hög nivå och har även ökat något under 2011. Inom studiemedelsverksamheten fattades 1 142 000 beslut, vilket är en ökning med 21 000 beslut jämfört med 2010.

Handläggningstiderna när det gäller studiemedel har förbättrats för samtliga ärendeslag jämfört med 2010. Speciellt stor är förbättringen när det gäller studiemedel för utlandsstudier.

Tabell 3.12 CSN:s genomsnittliga handläggningstider, 2009–2011¹

Antal dagar			
Verksamhet	2009	2010	2011
Extra tillägg	27	24	24
Inackorderingstillägg	21	16	21
Studiemedel	13	15	12
Studiemedel, utland	29	37	30

Källa: CSN

¹ Uppgiften avser den tid som går från det att ärendet kommer in till myndigheten och till dess att beslutet har expedierats (kompletteringstid ingår).

Tillgänglighet och service

Under 2011 har antalet kunder som vill komma i kontakt med CSN per telefon minskat och myndighetens servicenivå har förbättrats jämfört med år 2010.

Tabell 3.13 Nyckeltal för CSN:s service och information, 2009–2011*Tusental och procent*

Verksamhet	2009	2010	2011
Antal inkomna samtal	1 760	1 950	1 820
Antal telefonsamtal begär personlig service	1 500	1 620	1 500
- andel besvarade samtal inom 3 minuter där kunden begärt personlig service	70	67	77
Antal besök webbplats	7 000	9 400	10 000
Antal besök Mina sidor	4 700	5 300	5 700

Källa: CSN

Kvalitet i ärendehantering

CSN har fortsatt sitt arbete med att förbättra kvaliteten i ärendehantering. Under 2011 har en ny modell för uppföljning av den rättsliga kvaliteten i ärendehantering införts. Som en konsekvens av detta går det inte att bedöma om kvaliteten i ärendehantering har ökat eller minskat jämfört med tidigare år. Resultaten av CSN:s kvalitetsgranskningar visar att 97,6 procent av myndighetens beslut är rätt utifrån gällande lagstiftning.

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Regeringens mål med CSN:s arbete mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott är att CSN ska motverka bidragsbrott och säkerställa att utbetalningar från studiestödssystemet endast görs till den som är berättigad till stöd från systemet.

CSN arbetar systematiskt för att minska andelen studiestöd som betalas ut på felaktiga grunder. Arbetet bedrivs genom att myndigheten först kartlägger de risker som finns. Därefter verifieras omfattningen av riskerna och slutligen bestäms och vidtas olika åtgärder.

Under 2011 har CSN bl.a. fokuserat på samverkan med universitet och högskolor i syfte att sprida kunskap om studiemedelssystemet och för att myndigheten ska kunna få de uppgifter som krävs för att nå en hög kvalitet i ärendehantering. Myndigheten har utökat samarbetet med Ekobrottsmyndigheten, Polisen, Kronofogdemyndigheten och Försäkringskassan, vilket har lett till fler upptäckta bidragsbrott.

Under 2011 har CSN fattat beslut om att återkräva och avräkna felaktigt utbetalda studiemedel till ett belopp motsvarande 470 miljoner kronor. Det motsvarar 2 procent av det totala utbetalda beloppet för studiemedel.

Andelen har minskat med 0,3 procentenheter jämfört med 2010. Vidare har CSN fattat beslut om att återkräva felaktigt utbetald studiehjälp till ett belopp motsvarande 24,8 miljoner kronor. Det motsvarar 0,6 procent av det totala utbetalda beloppet för studiehjälp. Denna andel är oförändrad jämfört med 2010.

CSN har under 2011 polisanmält fler misstänkta bidragsbrott jämfört med 2010. Totalt har 248 personer, varav 124 högskolestuderande, anmälts för misstänkt bidragsbrott under 2011. Det är en ökning med 84 personer jämfört med 2010. Genom att upptäcka misstänkta bidragsbrott i ett tidigt skede har myndigheten kunnat förhindra felaktiga utbetalningar till ett belopp motsvarande 6,5 miljoner kronor. För de ärenden som har upptäckts efter det att alla utbetalningar gjorts har beslut om återkrav fattats till ett belopp motsvarande 10 miljoner kronor. Under 2012 planerar CSN att intensifiera arbetet med att motverka bidragsbrott genom att satsa mer kontrollresurser för att hitta personer med studiemedel för studier utomlands som gör sig skyldiga till medvetna, brottsliga gärningar. Det handlar om systematiska och riktade kontroller utifrån specifika urvalskriterier för att spåra misstänkta bidragsbrott på ett träffsäkert och kostnadseffektivt sätt.

Överklagandenämnden för studiestöd

Under 2011 uppgick utgifterna för ÖKS verksamhet till cirka 11,5 miljoner kronor. ÖKS hanterade under året cirka 7 400 ärenden, en ökning med cirka 80 ärenden jämfört med föregående år. Inkomna ärenden till ÖKS minskade dock under året med knappt 4 procent jämfört med 2010.

Under 2011 avgjordes 62 procent av alla ärenden inom fyra veckor och 91 procent inom nio veckor. Samtliga ärenden avgjordes inom sex månader. Nämnden biföll cirka 11 procent av det totala antalet inkomna ärenden. Nämndens beslut i enskilda ärenden har haft betydelse för regeltillämpning och den praxis som finns utvecklad hos CSN.

Tillgängligheten hos nämnden har under året varit god. Nämndens kansli har telefontid under hela arbetsdagen och några svårigheter för allmänheten att komma i kontakt med nämnden har inte framkommit.

3.6 Sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen

Under avsnittet görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet mot bakgrund av de indikatorer som har redovisats under avsnitt 3.5.

Målen för studiestöden är att studiestöden ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. De ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestöden ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

3.6.1 Rekryterande

Studiestödet ska verka rekryterande till studier och bidra till ett högt deltagande i utbildning. Antalet studerande med studiehjälp har under 2011 fortsatt att minska, vilket kan förklaras av minskande ungdomskullar. Enligt befolkningsstatistik på området väntas minskningen fortsätta tills dagens 11-åringar blir 16 år och börjar i gymnasieskolan.

Antalet studerande med inackorderingstillägg minskade för såväl fristående gymnasieskolor som folkhögskolor. Minskningen beror bl.a. på ändrade regler för vilka utbildningar i den nya gymnasieskolan som ger rätt till inackorderingstillägg.

Antalet vuxna studerande med studiemedel på grundskolenivå och gymnasial nivå minskade mellan 2010 och 2011. Sett över en femårsperiod har antalet studiemedelstagare på grundskolenivå varierat mellan 22 900 och 24 200 per år. Efter ett antal år med ett ökat antal studiemedelstagare på gymnasial nivå tycks ökningen ha avstannat. Bortsett från 2010 så är dock antalet det högsta sedan 2004. Det fortsatt höga antalet studiemedelstagare på gymnasial nivå beror till stor del på att regeringen under 2009–2011 har satsat på fler utbildningsplatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux) för att möta den ökade efterfrågan på utbildningsplatser på grund av främst det försämrade arbetsmarknadsläget. Att ökningen nu har avstannat kan delvis bero på att den tillfälliga satsningen på den högre bidragsnivån inom yrkesvux under 2009 och 2010 är avslutad.

Efter rekordåret 2010, med stora ungdomskullar som lämnade gymnasieskolan, har antalet

studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå minskat något. Det minskade antalet bedöms delvis bero på de skärpta reglerna för prövning av studieresultat som infördes den 1 juli 2010. Antalet studerande med studiemedel inom kvalificerad yrkesutbildning och yrkeshögskola har ökat något under 2011, medan antalet har minskat något inom högskolan och övriga eftergymnasiala utbildningar.

Den högre bidragsnivån inom studiemedlet syftar till att rekrytera studerande med kort utbildningsbakgrund till studier. Under 2011 har antalet studerande på grundskolenivå med den högre bidragsnivån minskat något jämfört med 2010. Utvecklingen beror till viss del på minskningen av antalet studiemedelstagare. Under 2011 har även antalet studerande på gymnasienivå med den högre bidragsnivån minskat jämfört med 2010. Sett över en femårsperiod har antalet studerande med den högre bidragsnivån minskat med knappt 8 procent på grundskolenivå medan antalet har ökat med 16 procent på gymnasial nivå. Totalt sett har antalet studerande med den högre bidragsnivån ökat med 8 procent under tidsperioden. Under 2011 och 2012 får den högre bidragsnivån även lämnas inom ramen för regeringens tillfälliga satsning på den högre bidragsnivån till vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för behörighetsgivande studier på grundskole- eller gymnasial nivå. Under det första halvåret 2011 fick 807 studerande utbetalning av det högre bidraget jämfört med 2 130 studerande under det andra halvåret 2011. Det relativt låga antalet utbetalningar under det första halvåret 2011 kan till stor del förklaras av att satsningen då nyligen introducerats.

Sverige har i jämförelse med de flesta andra länder ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Detta bidrar till att Sverige har en hög andel studerande som förlägger delar av eller hela sin utbildning utomlands. Det är betydelsefullt att studiestödssystemet fungerar effektivt även vid utlandsstudier och att utlandsstudier underlättas. Den sedan flera år nedåtgående trenden för utlandsstuderande bröts under 2009 och antalet utlandsstuderande har ökat sedan dess. Det ökade antalet beror sannolikt på att det är stora ungdomskullar som har lämnat gymnasieskolan de senaste åren och att det är fler som studerar när det är lågkonjunktur. Sett över en längre tidsperiod är trenden att andelen fritt utresande ökar och

andelen studerande på språkkurser minskar. Andelen studerande på utbytesprogram har varit relativt konstant under 2000-talet, bortsett från ökningen 2011. Att antalet fritt utresande studenter fortsätter att öka kan bl.a. bero på att ökningen av antalet läkarstuderande utomlands fortsätter. Anledningen är att det är ett fortsatt högt sökandetryck till läkarprogrammen i Sverige, trots att antalet platser har utökats. Att antalet språkstuderande minskar beror sannolikt till stor del på att gränsen för hur länge studiemedel kan lämnas skärptes i och med studiestödsreformen 2001.

Resultatet från den enkätundersökning som CSN genomförde 2011 visar att knappt hälften av studerandegruppen inte, eller troligen inte, skulle ha påbörjat sina studier utan studiemedel. Utvecklingen under åren 2001–2009 visade att studiemedlens rekryterande kraft minskade. Andelen 2011 är dock densamma som i 2009 års undersökning. Enkätundersökningen visar också att studiemedlen betyder olika mycket för olika studerandegrupper. Det tycks t.ex. vara vanligare att kvinnor påbörjar studier p.g.a. studiemedlen jämfört med män. Studerande i åldern 25–34 år väljer i störst utsträckning att påbörja studier beroende på studiestödet, medan utlandsstuderande i högre grad än studerande i Sverige, anger att de inte skulle ha börjat studera om inte studiestödet funnits. Studiemedlen har dock störst påverkan på studiedeltagandet på gymnasienivå i Sverige.

Den långsiktiga minskningen av lånebenägenheten kan bl.a. förklaras av att de studerande efter studiestödsreformen 2001 gör en mer rationell bedömning av kostnaderna för lånet. Sedan 2009 har dock lånebenägenheten endast förändrats marginellt. Även möjligheten till alternativa försörjningskällor påverkar valet att ta studielån. Studerande under 20 år och äldre studerande över 49 år är de som mest sällan tar lån. Yngre studerande har ofta stöd från föräldrar som bidrar ekonomiskt till den studerandes uppehälle under studietiden. Äldre studerande har oftare än andra ekonomiskt stöd från partner eller arbetsinkomster.

Inom studiemedelssystemet finns det ett tilläggs lån som syftar till att rekrytera något äldre studerande som tidigare har arbetat. Antalet studiemedelstagare med tilläggs lån minskade under 2011. Detta beror delvis på åldersstrukturen på studiemedelstagarna. Antalet studerande som är under 25 år, och som därmed

inte kan få tilläggs lån, har ökat mer än antalet äldre studerande under de senaste åren.

Studiestödet är ett viktigt verktyg för att öka deltagande i och bredda rekryteringen till utbildning. Dessutom är studiestödet en viktig faktor för att möjliggöra omställning i arbetslivet. Antalet studiestödstagare på samtliga utbildningsnivåer kan fortsatt anses vara på en hög nivå. Mot bakgrund av de indikatorer som redovisats är den samlade bedömningen att målet om studiestödets rekryterande effekt har uppfyllts.

3.6.2 Utjämnande

Inom studiestödssystemet finns det flera olika stödformer som syftar till att utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen. Studerande inom gymnasieskolan kan t.ex. få det extra tillägg som syftar till att öka möjligheterna för ungdomar i inkomstsvaga hushåll att studera och därmed undanröja sociala hinder för utbildning. Resultaten från 2011 visar att ett ökat antal studerande fick det extra tillägget, vilket främst kan förklaras av det rådande arbetsmarknadsläget. Hela ökningen av antalet studerande som fick extra tillägg kan hänföras till familjer med mycket låga inkomster. Antalet mottagare av det extra tillägget uppvisar samma utveckling som antalet mottagare av försörjningsstöd och annat ekonomiskt bistånd.

Resultatet från den enkätundersökning som CSN genomförde under 2011 visar att studiemedlens rekryterande kraft är något större för studerande vars föräldrar är lågutbildade eller inte alls utbildade. Studerande med högskoleutbildade föräldrar är den grupp som i högst utsträckning angav att de skulle ha studerat även om studiemedlet inte funnits. Samtidigt angav relativt många av de studerande vars föräldrar inte hade studerat att de skulle ha studerat även utan studiemedlet. Detta kan förklaras av att många har arbete som sin huvudsakliga sysselsättning. Det sammantagna resultatet av CSN:s undersökning visar dock att studiemedlet bidrar till att möjliggöra studier oavsett vilken social och ekonomisk bakgrund den studerande har.

Inom studiemedelssystemet finns tilläggsbidraget till studerande med barn som syftar till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer och underlätta för föräldrar att studera. Under 2011 minskade antalet studerande som fick tilläggs-

bidrag jämfört med tidigare år. Utvecklingen beror till viss del på den totala minskningen av antalet studiemedelstagare.

Den tillfälliga satsningen som innebär att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlet har fungerat utjämnande ur ett jämställdhetsperspektiv. Detta då lika många män som kvinnor har fått den högre bidragsnivån inom ramen för satsningen.

Mot bakgrund av resultatet av de indikatorer som redovisats är regeringens bedömning att målet om studiestödets utjämnande effekt har uppnåtts. Regeringen anser dock att det finns vissa brister när det gäller det extra tilläggets utformning och träffsäkerhet och har bl.a. mot den bakgrunden tillsatt en särskild utredare som ska se över studiehjälpssystemet i sin helhet och klargöra hur det extra tillägget ska vara utformat (U 2012:02, dir. 2011:122). Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 juni 2013.

3.6.3 Effekt på samhällsekonomin

Studiestödssystemet måste vara långsiktigt samhällsekonomiskt hållbart. Det är därför viktigt att de utbetalningar som görs från studiestödssystemet är riktiga och att den del av studiestödet som består av lån återbetalas till fullo.

Mer än 1,4 miljoner personer i Sverige, varav 60 procent kvinnor och 40 procent män, har i dag en studieskuld. Detta motsvarar ungefär en fjärdedel av befolkningen mellan 20 och 65 år. Ökningen av antalet låntagare har fortsatt under 2011, vilket beror på att de tillkommande låntagarna under 2010 var fler än de som antingen hade slutbetalat sina lån eller fått dem avskrivna.

Utgångspunkten för samtliga återbetalningssystem är att låntagarna ska betala tillbaka sina skulder. Alltför hårda krav på återbetalning får dock inte avskräcka från studier och motverka studiemedlens rekryterande effekt. Därför finns vissa trygghetsregler inbyggda i samtliga lånesystem.

Minskningen av antalet låntagare som får nedsättning av sitt årsbelopp och minskningen av värdet av nedsättningarna fortsätter och har stadigt minskat sedan 2004. CSN har i en tidigare studie visat att många som har rätt till nedsättning av årsbeloppet låter bli att ansöka om detta. Det är positivt att det är cirka

71 procent som betalar av på sina lån i den takt som betalningsplanen föreskriver. Det är dock problematiskt om låntagare drabbas av betalningsproblem som skulle kunna undvikas om låntagaren i stället hade ansökt om nedsättning.

Värdet av det skuldbelopp som avskrevs under 2011 fortsätter att minska. Minskningen kan helt hänföras till återbetalningspliktiga studiemedel. Det avskrivna beloppet för annuitetslån ökade något men är fortfarande förhållandevis lågt i relation till fordrans storlek.

De beräknade osäkra fordringarna när det gäller den totala studieskulden och den utestående fordran i fråga om återkrav av studiestöd har under 2011 ökat med 3,1 miljarder kronor. Ökningen av de osäkra fordringarna beror huvudsakligen på en förändring i beräkningsmodellen.

Efter en samlad bedömning utifrån de redovisade indikatorerna anser regeringen att nuvarande lånesystem i stort sett fungerar bra och därmed har en god effekt på samhällsekonomin över tiden. Det finns dock fortfarande brister i systemet när det gäller de som är bosatta utomlands. Låntagare bosatta utomlands återbetalar sina lån i betydligt mindre omfattning än låntagare bosatta i Sverige. Av det totala belopp som under 2011 debiterades låntagare bosatta utomlands betalades endast 70 procent, vilket i och för sig är en mindre ökning. Denna nivå har dock varit relativt konstant under en längre tid. Över en tredjedel av den totala fordran för dessa låntagare bedöms vidare som osäker. Tendensen fortsätter att allt fler låntagare väljer att bosätta sig utomlands. Det är därför fortsatt viktigt att komma tillrätta med de problem som finns i återbetalningssystemen när det gäller utlandsbosatta återbetalare. Regeringen har under de senaste åren vidtagit en rad åtgärder men det återstår fortfarande mycket arbete. Regeringen fortsätter att arbeta målinriktat med detta och kommer att följa utvecklingen noga och om nödvändigt återkomma med förslag på ytterligare förändringar i syfte att vända denna trend.

3.6.4 Studiestödsadministration

För att nå målen för studiestödet krävs en studiestödsadministration som är ändamålsenlig och effektiv.

CSN har under 2011 förbättrat resultaten inom de flesta av myndighetens verksamhetsområden. Myndigheten fungerar väl och visar upp en effektiv och rättssäker ärendehantering samt servicenivåer som leder till att de studerande på ett riktigt och snabbt sätt får de stöd de har rätt till.

Den stora tillströmningen av ärenden till myndigheten har stannat av men är fortfarande på en hög nivå. Handläggningstiderna har i stort minskat, vilket gör att myndigheten visar på bra handläggnings- och servicetider.

CSN:s interna granskning av kvaliteten visar att myndighetens fleråriga arbete med att förbättra kvaliteten i ärendehanteringens fortsätter att ge resultat. Regeringen anser att kvalitetsarbetet är av stor vikt.

Regeringen ser positivt på det arbete som myndigheten gör för att förbättra kravhanteringen i fråga om låntagare som är bosatta utomlands. Resultaten behöver dock förbättras ytterligare, och vid behov kommer regeringen att återkomma med förslag på ytterligare verktyg som kan förbättra CSN:s arbete med obetalda fordringar.

CSN har under 2011 fortsatt att arbeta målinriktat med att säkerställa att utbetalningar från studiestödssystemet endast görs till den som är berättigad till sådant stöd, och de felaktiga utbetalningarna har fortsatt att minska. Regeringen ser positivt på detta arbete och anser att det är viktigt att arbetet fortsätter med samma intensitet.

ÖKS har under året nått ett bra resultat när det gäller hanteringen av överklaganden. Trots en fortsatt stor tillströmning av ärenden under 2011 har myndighetens handläggningstider varit goda.

3.7 Politikens inriktning

Tillsammans med våra nordiska grannländer har Sverige ett av världens mest generösa studiestödssystem. Flexibla och väl anpassade generella beloppsnivåer river hinder för människor att komplettera tidigare studier eller studera vidare på en högre nivå. På så sätt slår studiestödssystemet vakt om ett bildningsideal samtidigt som det bidrar till att näringslivet försörjs med personer som möter de krav dagens arbetsliv och konkurrens ställer.

Ett väl anpassat studiestödssystem innebär att studierna blir effektivare och att genomströmningen i utbildningssystemet ökar. Det ger studerande möjligheter att lägga energin på att fördjupa sina kunskaper i stället för att oroa sig för sin ekonomi. På så sätt förstärker det genom sin studiesociala funktion vårt kunskaps-samhälle.

Regeringen har vid upprepade tillfällen höjt studiemedelsbeloppet de senaste åren. Vid en jämförelse med konsumentprisindex har CSN konstaterat att studiemedlens köpkraft under 2011 var den högsta sedan det moderna studiemedelssystemet infördes 1965. Reformerna innebär att studiemedlet under 2012 uppgår till cirka 9 700 kronor per studiemånad. Månadsbeloppet är nu högre än de kostnader en student beräknas ha enligt de kalkyler som görs av Sveriges förenade studentkårer och Swedbank. Regeringen har även höjt det s.k. fribeloppet till 140 800 kronor (2012 års nivå). Detta ger studerande ökade möjligheter till förbättrad ekonomi och sänder en viktig signal om att arbete ska löna sig.

Höga generella beloppsnivåer gör det möjligt att nu möta andra behov inom studiemedels-systemet. En för låg nivå på tilläggsbidraget till studerande med barn riskerar att försvåra studier och inträde på arbetsmarknaden för föräldrar. En låg nivå kan också bidra till att barn växer upp i familjer med små ekonomiska marginaler. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att 47 miljoner kronor avsätts för en höjning av tilläggsbidraget med 10 procent. Detta ökar den ekonomiska tryggheten för studerande föräldrar och deras barn. Med höjningen stärker tilläggsbidraget vardagsekonomin för t.ex. en studerande med två barn med 1 027 kronor per studiemånad (2012 års nivå).

Regeringen överlämnade i december 2011 propositionen Förbättrade villkor för studerande föräldrar (prop. 2011/12:42, bet. 2011/12:UbU11, rskr. 2011/12:168). Från och med den 1 juli 2012 har en studerande som är förälder rätt att behålla sitt studiestöd under två veckor när han eller hon avstår från studier i samband med att ett barn under 18 år har avlidit. Studielån under denna period skrivs av helt. En global värld behöver ett globalt studiemedelssystem. Regeringen avser därför att under hösten överlämna en proposition om ett nytt system för utlandsstudiestödet till riksdagen. De förslag som har lämnats i betänkandet Studie-

medel för gränslös kunskap (SOU 2011:26) utgör utgångspunkten för denna kommande proposition. Avsikten är att forma ett mer enhetligt, effektivt och flexibelt system för att underlätta högkvalitativa studier i utlandet.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (S 2010:04) har i uppgift att bl.a. analysera och föreslå regler för hur arbetsförmåga respektive studieförmåga ska kunna kombineras (dir. 2010:48). CSN har samtidigt till regeringen överlämnat en rapport över uppdraget att se över bestämmelserna om studiemedel under sjukdom (U2011/5672/SF). Regeringen avser att överlämna CSN:s förslag till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Regeringen gör i denna proposition bedömningen att den satsning som möjliggör för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år att få den högre bidragsnivån inom studiemedlen bör förlängas med ett år. Satsningen avser arbetslösa ungdomar som saknar en fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning.

Vuxna som studerar på grundläggande nivå har många gånger svårt att återbetala sina studielån. Regeringen har därför gett utredningen om översyn av den kommunala vuxenutbildningen på grundläggande nivå (U 2011:7, dir. 2011:92) i uppdrag att undersöka detta. Regeringen avser att ge denna utredning ett utvidgat uppdrag att föreslå hur aktivitets- och närvarokrav inom den kommunala vuxenutbildningen bör utformas. Utredningen ska vidare föreslå hur inrapporteringen av bristande studieaktivitet kan skärpas och se över möjligheten att tydligare koppla utbetalningen av studiemedel till studieaktivitet. Utredningen bör därutöver kartlägga den ekonomiska situationen, inklusive försörjningen, för studerande inom den kommunala vuxenutbildningen.

Det är centralt att studiemedelssystemet innehåller drivkrafter för ökad genomströmning. Kontroll av äldre studieresultat är viktigt för att skapa sådana drivkrafter. Regeringen avser emellertid att återkomma till riksdagen med förslag om att en tidsgräns införs i fråga om prövning av äldre studieresultat. Personer ska senare i livet åter kunna studera på nytt, även om de har mindre lyckade studier långt bakom sig.

Studiehjälpen har till sin utformning i stort varit oförändrad sedan den infördes 1964. Därför har regeringen tillsatt en utredning om modernisering av studiehjälpen och anpassning av

studiestödet till nya studerandegrupper (U 2012:2, dir. 2011:122). Utredningen ska bl.a. föreslå hur studiehjälpens utbildningspolitiska och familjeekonomiska syften kan renodlas och lämna förslag på hur studiehjälpsystemet ska vara utformat. Vidare ska utredningen se över studiehjälpen ur ett EU-rättsligt perspektiv, föreslå hur de som omfattas av rätt till aktivitetsersättning vid förlängd skolgång i stället kan få ersättning från studiestödssystemet och kartlägga den ekonomiska situationen för studerande med studiehjälp som har barn.

En förutsättning för ett samhällsekonomiskt hållbart och rättvist studiemedelssystem är en hög rättsäkerhet, låg risk för felaktiga utbetalningar och återbetalning av studielån. Regeringen avser att även fortsatt följa frågorna och säkerställa att CSN:s arbete på detta område håller hög kvalitet.

Det är viktigt att studiestödsadministrationen fungerar väl. Regeringen prövar därför frågan om en ny finansieringsmodell för CSN utifrån Statskontorets rapport Centrala studiestödsnämnden – finansiering och fortsatta effektiviseringar (Statskontoret 2012:8).

3.8 Budgetförslag

3.8.1 1:1 Studiehjälp m.m.

Tabell 3.14 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	3 868 393	Anslags-sparande	5 183
2011	Utfall	3 868 393	Anslags-sparande	5 183
2012	Anslag	3 665 092 ¹	Utgifts-prognos	3 679 148
2013	Förslag	3 471 787		
2014	Beräknat	3 298 719		
2015	Beräknat	3 190 779		
2016	Beräknat	3 144 397		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Vidare används anslaget för bidrag till utlands-studerande för dagliga resor enligt bestämmelser i CSN:s författningssamling (CSNFS 1983:17).

Utfallet 2011 var drygt 5 miljoner kronor lägre än tilldelade medel. Anslagssparandet har förts bort genom indragning. År 2012 förväntas utfallet bli cirka 14 miljoner kronor högre än tilldelade medel.

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldern 16–20 år.

Tabell 3.15 Antal studerande och genomsnittsbelopp för studiehjälp, utfall 2011 och prognos 2012–2016

Antal personer, i tusental, och tusental kronor

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Studiebidrag						
Antal	466,9	444,1	420,8	400,7	387,6	381,7
Genomsnittligt årsbelopp	7,9	7,7	7,8	7,8	7,8	7,8
Extra tillägg						
Antal	16,0	16,3	16,3	16,3	16,5	17,1
Genomsnittligt årsbelopp	6,0	5,8	5,9	6,0	6,0	6,0
Inackorderingstillägg						
Antal	11,1	10,0	8,6	7,8	7,5	7,4
Genomsnittligt årsbelopp	9,4	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0

Källa: CSN och egna beräkningar

Regeringens överväganden

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av beslutade reformer och besparingar

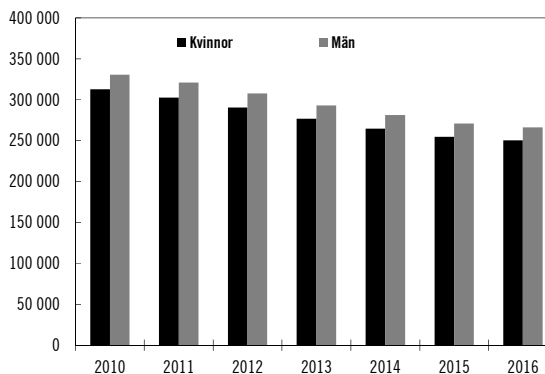
Regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2011 en försöksverksamhet med ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan byggt på det tekniska programmet. Utgifterna för studiehjälp bedömdes öka med 1,6 miljoner kronor 2011 och beräknas öka med 5,4 miljoner kronor 2012, 7,2 miljoner kronor 2013 och med 3,6 miljoner kronor 2014. Regeringen avser att förlänga försöksverksamheten med ett läsår. Utgifterna för studiehjälp beräknas öka med 3,6 miljoner kronor 2015.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Antalet ungdomar i gymnasieskolan har ökat under senare år. Detta är en följd av de stora barnkullarna under slutet av 1980- och början av 1990-talet. Befolkningsframskrivningar från SCB visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar nådde sin topp under 2009 och kommer att minska med knappt 20 procent under perioden 2010–2016.

Diagram 3.16 Folkmängd 16–20 år 2010 och 2011 samt prognos 2012–2016

Antal

Källa: SCB

Anslagsförändringar till följd av överföring från andra anslag

Till följd av riksdagens beslut med anledning av propositionen En gymnasiesärskola med hög kvalitet (prop. 2011/12:50, bet. 2011/12:UbU9, rskr. 2011/12:141) beräknas anslaget 1:1 *Studiehjälp m.m.* öka med 1,7 miljoner kronor fr.o.m. 2013 för ökade utgifter för inackorderingstillägg. Anslaget 1:5 *Utveckling av*

skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet, utg.omr. 16, föreslås minskas med motsvarande belopp.

Med anledning av förlängningen av försöksverksamheten med ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan beräknas utgifterna öka med 3,6 miljoner kronor 2014. Anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, utg.omr. 16, beräknas minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 3 471 787 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Studiehjälp m.m.* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 3 298 719 000 kronor, 3 190 779 000 kronor respektive 3 144 397 000 kronor.

Tabell 3.16 Härläning av anslagsnivån 2013–2016

Tusental kronor				
	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	3 665 092	3 665 092	3 665 092	3 665 092
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 800	-1 800	-1 800	-5 400
Övriga makroekonomiska förutsättningar				
Volymer	-196 805	-369 873	-474 213	-516 995
Överföring till/från andra anslag	1 700	5 300	1 700	1 700
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	3 471 787	3 298 719	3 190 779	3 144 397

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.8.2 1:2 Studiemedel m.m.

Tabell 3.17 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel m.m.

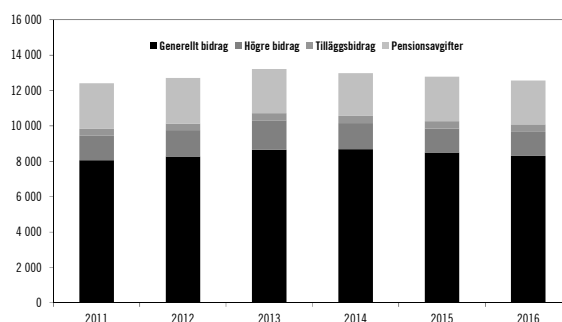
Tusental kronor				
År	Typ	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2011	Utfall	12 413 964	1 535 089	
2012	Anslag	13 855 972 ¹		12 699 277
2013	Förslag	14 285 997		
2014	Beräknat	14 110 962		
2015	Beräknat	13 937 153		
2016	Beräknat	13 752 919		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 2 484 265 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2013. Beloppet har minskats med 153 746 tkr som avser regleringsbelopp för 2010.

Anslaget används för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395), pensionsavgifter enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift och förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m. Anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* får även användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som har upphört (prop. 2007/08:99, bet. 2007/08:FiU21, rskr. 2007/08:262).

Diagram 3.17 Anslagsförbrukning 1:2 Studiemedel m.m., utfall 2011 och prognos 2012–2016

Studerande med studiemedel finns främst inom högskoleutbildning, kommunal vuxenutbildning, folkhögskoleutbildning, yrkeshögskoleutbildning och kvalificerad yrkesutbildning. Eftersom studiemedlet till övervägande del är rättighetsstyrt, är utgifterna framför allt beroende av antalet studerande som deltar i en studiestödsberättigande utbildning och ansöker om och beviljas studiebidrag och tilläggsbidrag. Dessutom påverkas utgifterna av beslut om t.ex. nya utbildningsplatser eller höjda bidragsbelopp. Därutöver påverkas utgiftsnivån av de studerandes studietakt, studietid och uppgivna inkomster som överstiger fribeloppsgränserna. Utgiften påverkas också av den allmänna prisutvecklingen i samhället genom att bidraget är indexerat med prisbasbeloppet.

Antalet studerande med rätt till det högre bidraget har varit färre än det antal studerande som anslaget beräknats för, vilket är den främsta förklaringen till det uppkomna anslagssparandet för 2011 och det beräknade anslagssparandet för 2012. Anslagssparandet för 2011 har förts bort genom indragning.

Tabell 3.18 Antal studerande och genomsnittsbelopp för studiemedel, utfall 2011, prognos 2012 och beräknat för 2013–2016

Antal personer, i tusental, och tusental kronor

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Generella bidraget						
Antal	442	458,1	474,9	469,3	453,4	432,5
Genomsnittligt årsbelopp ¹	18,2	18,1	18,3	18,6	18,9	19,3
Högre bidraget						
Antal	38,2	39,0	62,1	60,5	60,4	60,6
Genomsnittligt årsbelopp ¹	36,8	38,1	38,7	39,2	39,7	40,7

¹ Exklusive statlig ålderspensionsavgift.

Källa: CSN och egna beräkningar.

Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Den tillfälliga satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning bör förlängas, så att dessa ungdomar under vissa förutsättningar kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlen även för studier på grundläggande eller gymnasial nivå som påbörjas under 2013. Endast de ungdomar som är inskrivna i jobbgarantin för ungdomar eller jobb- och utvecklingsgarantin och som har avbrutit sina studier före halvårsskiftet 2011 bör omfattas av den tillfälliga satsningen.

Ärendet och dess beredning

Efter förslag av regeringen i budgetpropositionen för 2011 beslutade riksdagen att den högre bidragsnivån inom studiemedlen från och med den 1 januari 2011 ska kunna lämnas till studerande som är yngre än 25 år och som har särskilt behov av ett sådant stöd (prop. 2010/11:1 utg. omr. 15, bet. 2010/11:UbU2, rskr. 2010/11:136). Vidare gjorde regeringen bedömningen att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning från och med den 1 januari 2011 tillfälligt bör kunna få den högre bidragsnivån inom studiemedlen för studier på grundskole- eller gymnasienivå. Dessutom gjorde regeringen bedömningen att studiemedel med den högre bidragsnivån endast bör lämnas för studier som påbörjas under 2011 och fram till dess att slutbetyg ges på antingen grundskole- eller gymnasienivå, dock längst under tre år.

Endast de ungdomar som är inskrivna i jobbgarantin för ungdomar eller jobb- och utvecklingsgarantin och som har avbrutit sina studier före halvårsskiftet 2010 bör enligt budgetpropositionen för 2011 omfattas av den tillfälliga satsningen.

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1 utg. omr. 15, bet. 2011/12:UbU2, rskr. 2011/12:96) gjorde regeringen bedömningen att den tillfälliga satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning bör förlängas, så att dessa ungdomar under vissa förutsättningar kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlen även för studier på grundläggande eller gymnasial nivå som påbörjas under 2012.

Regeringen har därefter beslutat om ändringar i studiestödsförordningen (2000:655) enligt de bedömningar som lämnades i budgetpropositionerna för 2011 och 2012.

CSN har under beredningen av ärendet beretts tillfälle att yttra sig över bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringen anser att det finns ett fortsatt behov av att stimulera arbetslösa ungdomar utan fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning att återgå till studier, eftersom dessa ungdomar har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Regeringen anser därför att den tillfälliga satsningen som gör det möjligt för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år att kunna få den högre bidragsnivån inom studiemedlen bör förlängas med ett år. Det innebär att arbetslösa ungdomar som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning bör kunna få den högre bidragsnivån inom studiemedlen även för studier på grundläggande eller gymnasial nivå som påbörjas under 2013. Endast de ungdomar som är inskrivna i jobbgarantin för ungdomar eller jobb- och utvecklingsgarantin och som har avbrutit sina studier före halvårsskiftet 2011 bör omfattas av den tillfälliga satsningen. Som i dag bör studiemedel med den högre bidragsnivån kunna lämnas till dess att slutbetyg ges på grundläggande nivå, gymnasieexamen ges på gymnasial nivå eller studieomdöme ges från folkhögskola, dock längst under tre år. Studiemedel med den högre bidragsnivån lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning som ansökningarna kommer in till CSN. Studiestöds-

förordningen (2000:655) bör ändras i enlighet med detta.

Regeringen bedömer att cirka 1 500 ungdomar kommer att omfattas av satsningen under 2013, cirka 750 ungdomar 2014 och cirka 375 ungdomar 2015.

Regeringens bedömning: Tilläggsbidraget inom studiemedlen som lämnas till studerande med barn bör höjas fr.o.m. den 1 januari 2013. Bidraget bör lämnas med 0,33 procent av prisbasbeloppet per vecka för det första barnet, med 0,21 procent av prisbasbeloppet för det andra barnet och med 0,11 procent av prisbasbeloppet per barn fr.o.m. det tredje barnet vid heltidsstudier.

Ärendet och dess beredning

CSN har under beredningen av ärendet beretts tillfälle att yttra sig över bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning

Studiemedlen är den viktigaste finansieringskällan för de flesta studerande på olika utbildningsnivåer. Studiemedlen består av en bidragsdel och en lånedel och är knutna till prisbasbeloppet. I syfte att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer och för att underlätta för föräldrar att studera infördes 2006 ett tilläggsbidrag som får lämnas till studerande som har vårdnad om barn (prop. 2004/05:111, bet. 2004/05:UbU14, rskr. 2004/05:309). Enligt studiestödslagen (1999:1395) får regeringen meddela föreskrifter om tilläggsbidragets belopp i förhållande till antalet barn och studieomfattning.

Den studiesociala kommittén kom i sitt betänkande Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt (SOU 2009:28) fram till att tilläggsbidraget fungerar väl och att det därför bör finnas kvar.

Studerande med barn eller som får barn under studietiden har i genomsnitt lägre inkomster än förvärvsarbetande med barn. Regeringen bedömer att det finns en risk för att en för låg ekonomisk standard försvårar studier för föräldrar och minskar genomströmningen inom utbildningsväsendet. Det finns även fördelningspolitiska skäl att uppmärksamma studerande med barn. Mot den bakgrunden bedömer

regeringen att tilläggsbidraget inom studiemedlen bör höjas. Tilläggsbidraget bör för en heltidsstuderande höjas från 0,3 till 0,33 procent av prisbasbeloppet per vecka för det första barnet, från 0,19 till 0,21 procent av prisbasbeloppet för det andra barnet och från 0,10 till 0,11 procent av prisbasbeloppet per barn fr.o.m. det tredje barnet. Tilläggsbidraget för fyra veckors heltidsstudier bör därmed höjas från 528 till 580 kronor vid ett barn, från 860 till 948 kronor vid två barn och från 1 036 till 1 140 kronor vid tre barn (2012 års nivå). Beloppsnivåerna är knutna till studieomfattningen och bör anpassas därefter. Studiestödsförordningen (2000:655) bör ändras i enlighet med detta.

Utgifterna på anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* bedöms öka med 47 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2013.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen genomför tillfälliga insatser inom högskolan, yrkeshögskolan och den yrkesinriktade gymnasiala vuxenutbildningen (yrkesvux) för att underlätta omställningen i Trollhättan och Västra Götaland. Satsningen kommer att medföra ökade utbetalningar av studiemedel. Utgifterna för studiemedel bedöms öka med 64,9 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 11,2 miljoner kronor 2014.

Regeringen bedömer att den tillfälliga satsningen där den högre bidragsnivån inom studiemedlen i vissa fall kan lämnas till studerande som är yngre än 25 år bör förlängas med ett år. Anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* bedöms därför öka med cirka 128,5 miljoner kronor för 2013 samt beräknas ökas med cirka 65,1 miljoner kronor 2014 och med cirka 33 miljoner kronor 2015. I enlighet med beräkningar i budgetpropositionen för 2012 bedömer regeringen utöver ovanstående att utgifterna kommer att öka med cirka 185 miljoner kronor 2013 och beräknar att utgifterna ökar med cirka 231 miljoner kronor 2014.

För att stimulera kommunerna att bedriva lärlingsutbildning inom den gymnasiala vuxenutbildningen beräknade regeringen i budgetpropositionen för 2011 att totalt 150 miljoner kronor avsätts för 2012 och 185 respektive 231 miljoner kronor för 2013 och 2014. Sammantaget motsvarar detta 5 900 årsplatser 2011–2014. Satsningen innebär att utgifterna för

studiemedel bedöms öka med 53,2 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 62 miljoner kronor 2014.

Regeringen avser att förlänga satsningen på lärlingsutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen. Utgifterna bedöms därför öka med 98,5 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 97,1 miljoner kronor 2014, 94,9 miljoner kronor 2015 och 92 miljoner kronor 2016.

Under 2012 förväntas antalet studerande som antas till polisutbildningen öka. Även 2013 bedöms antalet vara något högre än tidigare. Utgifterna på anslag 1:2 *Studiemedel m.m.* bedöms därför öka med 5,4 miljoner kronor 2012, 8,7 miljoner kronor 2013 och beräknas sedan öka med 5,1 miljoner kronor 2014, 3,8 miljoner kronor 2015 och 3,8 miljoner kronor 2016.

Regeringen avser att föreslå en förändring av prövningen av äldre studieresultat i en kommande proposition. Med anledning av detta bedöms utgifterna öka med 3,5 miljoner kronor 2013 och beräknas sedan öka med 7,1 miljoner kronor 2014, 7,2 miljoner kronor 2015 och 7,4 miljoner kronor 2016.

För den tillfälliga satsningen på ett ökat antal platser inom yrkeshögskolan bedöms utgifterna öka med 58,6 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 115,8 miljoner kronor 2014, 113,3 miljoner kronor 2015 och 48,5 miljoner kronor 2016.

För satsningen på fler platser inom yrkesvux bedöms utgifterna öka med 390,1 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 260,4 miljoner kronor 2014.

För satsningen på fler platser vid folkhögskolans allmänna kurs bedöms utgifterna öka med 49,5 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 48,6 miljoner kronor 2014.

Anslagen till universitet och högskolor föreslås öka med motsvarande 4 200 platser under 2013–2015. Utgifterna bedöms öka med 155,2 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 152,6 miljoner kronor 2014 och 149,1 miljoner kronor 2015.

Anslagen till universitet och högskolor föreslås öka 2013 med motsvarande 200 platser på civilingenjörsutbildningarna och 200 platser på högskoleingenjörsutbildningarna. Utgifterna bedöms därför öka med 7,3 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 22,3 miljoner kronor 2014, 37,8 miljoner kronor 2015 och 47,4 miljoner kronor 2016.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2012 bedöms anslagsbelastningen öka med 155 miljoner kronor 2013.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Utgiftsnivån bedöms minska med 52 miljoner kronor 2013 jämfört med 2012. Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under 2012 som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2012 bedöms antalet studiemedelstagare minska.

Anslagsförändringar till följd av överföring från andra anslag

Karolinska institutet fick i regleringsbrevet för 2009 i uppdrag att successivt utöka antagningen av studenter till psykologutbildningen. Utökningen med anledning av uppdraget beräknas motsvara 30 examinerade studenter. När utökningen av programmet är fullt utbyggd 2015 beräknas totalt 70 psykologstudenter per år att examineras. År 2013 motsvarar det utökade antalet platser 120 helårsstudenter. Med anledning av denna satsning föreslås anslaget öka med 4,4 miljoner kronor 2013 genom en överföring från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri* (utg.omr. 9 avsnitt 4.11.8), samt beräknas öka med 5,3 miljoner kronor 2014, 5,7 miljoner kronor 2015 och 5,7 miljoner kronor 2016.

Anslagsförändringar till följd av övriga skäl

Regleringsbeloppet när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften blir cirka -153 miljoner, jämfört med 70 miljoner kronor 2012. Regleringsbeloppet fastställs av Försäkringskassan och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den statliga ålderspensionsavgiften.

Regeringen föreslår att 14 285 997 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 14 110 962 000 kronor, 13 937 153 000 kronor respektive 13 752 919 000 kronor.

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2013–2016

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	13 779 499	13 779 499	13 779 499	13 779 499
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	625 842	333 439	-94 008	-333 941
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	155 123	365 471	575 820	938 422
Volymer	-51 989	-108 808	-245 935	-563 600
Överföring till/från andra anslag	-785	121	486	486
Övrigt	-221 693	-258 760	-78 709	-67 947
Förslag/beräknat anslag	14 285 997	14 110 962	13 937 153	13 752 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.8.3 1:3 Studiemedelsräntor m.m.

Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:3 Studiemedelsräntor m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Utveckling	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2011	Utfall	5 126 475		-13 310
2012	Anslag	4 309 654 ¹		4 312 559
2013	Förslag	3 836 403		
2014	Beräknat	3 644 840		
2015	Beräknat	3 730 356		
2016	Beräknat	4 826 031		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för utgifter för räntor på studielån som har tagits upp i Riksgäldskontoret. Inbetalda räntor redovisas mot inkomsttel och uppgick till cirka 4,6 miljarder kronor 2011. Anslaget används dessutom för utgifter till följd av avskrivningar av studielån. Studielån kan skrivas av bl.a.

- om de har lämnats för behörighetsgivande studier,
- om de har lämnats inom ramen för studie-hjälpen enligt äldre bestämmelser,
- vid inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti enligt kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier,
- vid sjukdom,
- på grund av åldersregler, eller

- på grund av att låntagaren avlidit eller varit varaktigt betalningsoförmögen.

De viktigaste faktorerna som styr utgifterna på anslaget är upplåningsräntan och storleken på CSN:s totala skuld till Riksgäldskontoret för studielån tagna efter 1988. Den totala skulden för studielån i Riksgäldskontoret förändras årligen med de belopp som utlånas som nya lån under året och med de belopp som återbetalas av låntagarna. Även avskrivningar och konvertering av lån i äldre system till lån som finansieras i Riksgäldskontoret påverkar den totala skulden.

Utgiften för nya lån är främst beroende av antalet studiebidragstagare och deras benägenhet att utnyttja studielånet. Förändringar av prisbasbeloppet påverkar studielånets storlek och därmed utgifterna för nya lån.

År 2011 blev utgifterna cirka 13 miljoner kronor högre än anvisade medel. Utgiftsprognosen för 2012 visar på att utgifterna blir cirka 3 miljoner kronor högre än anvisade medel.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 6 kap. 4 och 5 §§ budgetlagen (2011:203) ska i fråga om studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) tillämpas från och med den 1 januari 2014. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till budgetlagen ska ändras i enlighet med detta.

Ärendet och dess beredning

Av regeringens proposition En reformerad budgetlag (prop. 2010/11:40, bet. 2010/11:KU14, rskr. 2010/11:177) framgår att vissa omständigheter när det gäller ny reglering av statens utlåning behöver utredas ytterligare innan bestämmelserna i den nya budgetlagen kan börja tillämpas. Den nya budgetlagen (2011:203) trädde i kraft den 1 april 2011. Bestämmelserna om uttag av ränta eller avgift och finansiering av förväntad förlust i 6 kap. 4 och 5 §§ budgetlagen skulle dock enligt lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser i fråga om utlåning tillämpas först fr.o.m. den 1 januari 2012.

I budgetpropositionen för 2012 gjorde regeringen bedömningen att frågan kring CSN:s hantering av beräkning och avsättning av förväntade förluster för studielån som finansieras med lån i Riksgäldskontoret behövde

beredas ytterligare. Regeringen föreslog därför att budgetlagens bestämmelser om detta skulle träda ikraft först den 1 januari 2013. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2011/12:1 utg.omr. 15, bet. 2011/12:KU1, rskr. 2011/12:56).

CSN har därefter, i augusti 2012, inkommit med promemorian Modell för finansiering av förväntade förluster på studiestöd (U2012/4402/SF).

CSN, Riksgäldskontoret och Ekonomistyrningsverket har beretts tillfälle att yttra sig över förslaget till ändring i budgetlagen. Myndigheterna har inte haft några synpunkter på lagförslaget.

Skälen för regeringens förslag

Under beredningen inom Regeringskansliet har det visat sig att ytterligare tid än beräknat behövs. Detta för att ta fram och införa en modell för genomförandet som är effektiv och håller en hög kvalitet. På detta sätt kan anpassningen av hanteringen av studielån till budgetlagens bestämmelser ske smidigt. Ett genomförande kan ske fr.o.m. budgetåret 2014. Regeringen föreslår därför att övergångsbestämmelserna till budgetlagen ändras så att 6 kap. 4 och 5 §§ budgetlagen i fråga om studielån som lämnas enligt studiestödslagen (1999:1395) ska tillämpas först fr.o.m. den 1 januari 2014.

En anpassning av hanteringen av studielån till budgetlagens bestämmelser medför att hanteringen av kreditrisker förändras. Detta föranleder i sin tur att även hanteringen av studiemedelsräntor bör förändras. Regeringen anser att hanteringen av kreditrisker och räntor för studielån bör ändras enligt följande.

I dag görs reservationer för befarade förluster. Anslag belastas först sedan förluster konstaterats. Förändringen av hanteringen av kreditförluster innebär att finansiering sker från anslag redan det år utlåningen sker och att kreditförlusterna för studielån därigenom tydliggörs. För att få en hanterbar omläggning på statens budget görs dock en åtskillnad mellan nyutlåning och lån upptagna före 2014. För nyutlåningen anvisas anslag motsvarande förväntad förlust medan för lån upptagna före 2014 anvisas anslag motsvarande konstaterad förlust, dvs. som i dag. För att få en hanterbar administrativ ordning för CSN bör medel för förluster dock anvisas på ett och samma anslag. Anslaget belastas i början av året och medlen

förs till ett särskilt konto, en kreditreserv, i Riksgäldskontoret, från vilket konstaterade förluster finansieras.

Förändringen i hanteringen av studiemedelsräntor innebär att bruttoredovisningen av studiemedelsräntor avskaffas. Detta görs för att tydliggöra statens kostnad för dessa räntor och samtidigt synliggöra de totala kreditförlusterna för studielån. CSN får disponera räntekomposterna och använda dessa för att betala räntan till Riksgäldskontoret. Anslag anvisas endast för den del som motsvarar skillnaden mellan den ränta CSN betalar till Riksgäldskontoret och den ränta de studerande betalar till CSN, dvs. statens nettokostnad för studiemedelsräntorna.

Med anledning av dessa förändringar kan tekniska justeringar av utgiftstaket bli aktuella. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2014 med eventuella förslag om tekniska justeringar och med förslag om anslagsförändringar.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen genomför enligt vad som redovisats under avsnitt 3.8.2 tillfälliga insatser inom högskolan, yrkeshögskolan och den yrkesinriktade gymnasiala vuxenutbildningen (yrkesvux) för att underlätta omställningen i Trollhättan och Västra Götaland. Satsningen kommer att medföra ökade utbetalningar av studiemedel. Utgifterna för studiemedelsräntor bedöms öka med 0,9 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 0,8 miljoner kronor 2014.

Regeringen bedömer att den tillfälliga satsningen där den högre bidragsnivån inom studiemedlen i vissa fall kan lämnas till studerande som är yngre än 25 år bör förlängas med ett år. Anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* bedöms därför öka med cirka 0,5 miljoner kronor för 2013 samt beräknas öka utgifterna med cirka 0,9 miljoner kronor 2014 och cirka 1 miljoner kronor 2015. I enlighet med beräkningar i budgetpropositionen för 2012 bedömer regeringen utöver ovanstående att utgifterna kommer att öka med cirka 5,8 miljoner kronor 2013 och beräknar att utgifterna ökar med cirka 12 miljoner kronor 2014.

För att stimulera kommunerna att bedriva lärlingsutbildning inom den gymnasiala vuxenutbildningen beräknade regeringen i budgetpropositionen för 2011 att medel avsätts för perioden 2012–2014. Satsningen innebär att utgifterna för studiemedelsräntor bedöms öka med 5,8 miljoner kronor 2013 samt beräknas öka med 12 miljoner kronor 2014.

Regeringen avser att förlänga satsningen på lärlingsutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen. Utgifterna bedöms öka med 1,5 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 2,9 miljoner kronor 2014, 5,1 miljoner kronor 2015 och 8 miljoner kronor 2016.

Under 2012 förväntas antalet studerande som antas till polisutbildningen öka. Även 2013 bedöms antalet vara något högre än tidigare. Utgifterna på anslag 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* bedöms öka med 0,1 miljoner kronor 2012 och 0,1 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 0,3 miljoner kronor 2014, 0,5 miljoner kronor 2015 och 0,5 miljoner kronor 2016.

Regeringen avser att föreslå en förändring av prövningen av äldre studieresultat i en kommande proposition. Med anledning av detta bedöms utgifterna öka med 0,05 miljoner kronor 2013 och beräknas sedan öka med 0,2 miljoner kronor 2014, 0,4 miljoner kronor 2015 och 0,9 miljoner kronor 2016.

För den tillfälliga satsningen på ett ökat antal platser inom yrkeshögskolan bedöms utgifterna öka med 1,4 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 4,2 miljoner kronor 2014, 6,7 miljoner kronor 2015 och 11,5 miljoner kronor 2016.

För satsningen på fler platser inom yrkesvux bedöms utgifterna öka med 4,9 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 9,6 miljoner kronor 2014.

För satsningen på fler platser vid folkhögskolans allmänna kurs bedöms utgifterna öka med 0,5 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 1,4 miljoner kronor 2014.

Anslagen till universitet och högskolor föreslås öka med motsvarande 4 200 platser under 2013–2015. Utgifterna bedöms öka med 4,8 miljoner kronor 2013 och beräknas öka med 7,4 miljoner kronor 2014 och 10,9 miljoner kronor 2015.

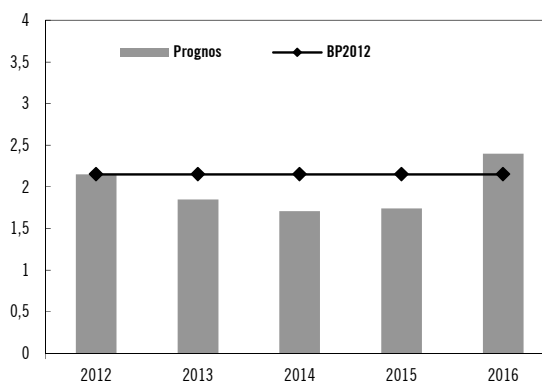
Anslagen till universitet och högskolor föreslås öka 2013 med motsvarande 200 platser på civilingenjörsutbildningarna och 200 platser på högskoleingenjörsutbildningarna. Utgifterna bedöms därför öka med 0,2 miljoner kronor

2013 och beräknas öka med 0,6 miljoner kronor 2014, 1,4 miljoner kronor 2015 och 2,9 miljoner kronor 2016.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna för studiemedelsräntor är nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret och prisbasbeloppet. Förändringar av upplåningsränta och prisbasbelopp jämfört med antaganden i budgetpropositionen för 2012 ger den sammantagna effekten att utgifterna bedöms minska med 403 miljoner kronor 2013. Den främsta anledningen till att utgifterna beräknas minska är att upplåningsräntan bedöms bli lägre jämfört med räntan för 2012 så som den beräknades i budgetpropositionen för 2012. Detsamma gäller för den beräknade räntan 2014 och 2015.

Diagram 3.18 Studiemedelsränta, ränta 2012 och prognos 2013–2015 jämfört med ränta 2012 i budgetpropositionen för 2012

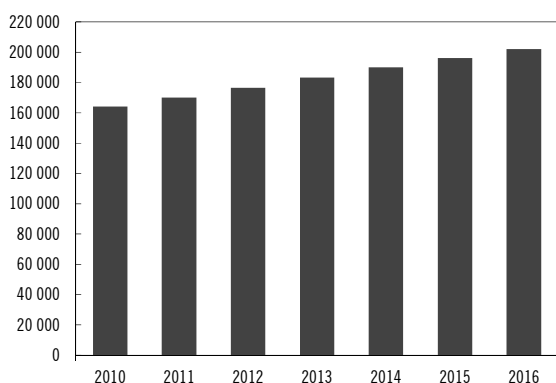

Källa: CSN och egna beräkningar

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Trots att den utestående skulden för studielån i Riksgäldskontoret beräknas fortsätta att öka under de kommande åren bedöms ränteutgifterna minska med motsvarande 133 miljoner kronor 2013 på grund av att antalet studiemedelstagare beräknas minska.

Anslaget för studiemedelsräntor omfattar även avskrivningar av studielån. Utgifterna för avskrivning har ökat de senaste åren och beräknas öka även under 2013.

Diagram 3.19 Utestående skuld i Riksgäldskontoret, utfall 2010–2011 och prognos 2012–2016

Källa: CSN och egna beräkningar

Anslagsförändringar till följd av överföring från andra anslag

Karolinska institutet har i regleringsbrevet för 2009 fått i uppdrag att successivt utöka antagningen av studenter till psykologutbildningen. Utökningen med anledning av uppdraget beräknas motsvara 30 examinerade studenter. När utökningen av programmet är fullt utbyggd 2015 beräknas totalt 70 psykologstudenter per år att examineras. År 2013 motsvarar det utökade antalet platser 120 helårsstudenter. Med anledning av denna satsning föreslås anslaget öka med 130 000 kronor 2013 genom en överföring från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri* (utg. omr. 9, avsnitt 4.11.8), samt beräknas öka med 160 000 kronor 2014, 415 000 kronor 2015 och 415 000 kronor 2016.

Regeringen föreslår att 3 836 403 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Studiemedelsröntor m.m.* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 3 644 840 000 kronor, 3 730 356 000 kronor respektive 4 826 031 000 kronor.

Tabell 3.21 Härledning av anslagsnivån 2013–2016

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	4 308 454	4 308 454	4 308 454	4 308 454
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	64 433	133 300	118 256	115 990
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	-403 168	-717 837	-731 987	152 549
Volymer	-133 316	-79 108	35 348	248 753
Överföring till/från andra anslag	-90	-59	195	195
Övrigt	90	90	90	90
Förslag/beräknat anslag	3 836 403	3 644 840	3 730 356	4 826 031

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.8.4 1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 3.22 Anslagsutveckling 1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

År	Utfall	58 826	Anslags-sparande	2 324
2011	Utfall	58 826	Anslags-sparande	2 324
2012	Anslag	61 150 ¹	Utgifts-prognos	59 150
2013	Förslag	61 150		
2014	Beräknat	61 150		
2015	Beräknat	61 150		
2016	Beräknat	61 150		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan, s.k. Rg-bidrag. Bidraget lämnas till döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro för kostnader för resor och boende. Motsvarande gäller för svårt rörelsehindrade elever vid särskilt anpassad gymnasial utbildning i Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå. Anslaget används även för utgifter för bidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, s.k. TUFF-ersättning.

Rg-bidraget är ett rättighetsstyrt bidrag. Detta medför att huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet elever med funktionsnedsättning som antas vid riksgymnasierna, samt antalet folkhögskoleplatser i teckenspråk

som inrättas för föräldrar med hörselskadade barn och i vilken utsträckning föräldrarna väljer att finansiera sina studier med detta bidrag. Vid beslut om bidrag enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan tas hänsyn till om eleven uppstår sjukersättning eller aktivitetsersättning. Utgifterna för bidraget är beroende av anvisade medel och efterfrågan på detta stöd.

För 2011 redovisades ett anslagssparande på cirka 2,3 miljoner kronor. Anslagssparandet har förts bort genom indragning. Utgiftsprognosen för 2012 visar på att utgifterna blir cirka 0,5 miljoner kronor lägre än anvisade medel.

Regeringens överväganden

Regeringen har redovisat resultaten av verksamheten i avsnitt 3.5.

Regeringen föreslår att 61 150 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för budgetåret 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 61 150 000 kronor, 61 150 000 kronor respektive 61 150 000 kronor.

Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2013–2016

Tusental kronor				
	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	61 150	61 150	61 150	61 150
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	61 150	61 150	61 150	61 150

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.8.5 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 3.24 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor				
2011	Utfall	19 939	Anslags-sparande	11 061
2012	Anslag	30 500 ¹	Utgifts-prognos	25 000
2013	Förslag	29 000		
2014	Beräknat	29 000		
2015	Beräknat	29 000		
2016	Beräknat	29 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för utgifter för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera produktionsmetoder. Anslaget disponeras av Talboks- och punktskriftsbiblioteket som i samverkan med andra bibliotek ska förse synskadade och andra läshandikappade med litteratur. Utgiften påverkas av bl.a. antalet studenter med funktionsnedsättning som begär anpassad studielitteratur.

För 2011 redovisades ett anslagssparande på cirka 11 miljoner kronor. Anslagssparandet har förts bort genom indragning. Utgiftsprognosen för 2012 visar på att utgifterna blir cirka 5 miljoner kronor lägre än anvisade medel.

Regeringens överväganden

Regeringen har redovisat resultaten av verksamheten i avsnitt 3.5.3.

Under 2011 ökade antalet producerade titlar. Kostnaderna för verksamheten minskade dock under 2011 eftersom andelen talböcker med syntetiskt tal, med en lägre kostnad att framställa, ökade.

Antalet studerande som har rätt att beställa nyproduktion av obligatorisk kurslitteratur var 4 383 personer under 2011.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett anslag om 29 000 000 kronor under anslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för budgetåret 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 29 000 000 kronor, 29 000 000 kronor respektive 29 000 000 kronor.

Tabell 3.25 Härledning av anslagsnivån 2013–2016

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	30 500	30 500	30 500	30 500
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar				
Volym	-500	-500	-500	-500
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	29 000	29 000	29 000	29 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Skälen för regeringens förslag

Talboks- och punktskriftsbiblioteket ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker. Produktionen sker i form av beställningar under 2013 som innebär utgifter följande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kronor 2014.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kronor 2014.

Tabell 3.26 Beställningsbemyndigande

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014
Ingående åtaganden	2 645	2 188	4 500	7 000
Nya åtaganden	2 188	4 500	7 000	
Infriade åtaganden	-2 645	-2 188	-4 500	-7 000
Utestående åtaganden	2 188	4 500	7 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	7 000	7 000	7 000	

3.8.6 1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Resultat
2011	Utfall	314 220	Anslags-sparande	16 218
2012	Anslag	326 938	¹ Utgifts-prognos	318 575
2013	Förslag	328 951		
2014	Beräknat	337 068	²	
2015	Beräknat	340 452	³	
2016	Beräknat	345 953	⁴	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 329 478 tkr i 2013 års prisnivå.

³ Motsvarar 329 477 tkr i 2013 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 329 477 tkr i 2013 års prisnivå.

Anslaget används för CSN:s förvaltningskostnader.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Det ekonomiska målet för den avgiftsfinansierade verksamheten är att avgiftsintäkterna ska bidra till verksamhetens finansiering. CSN bör undantas från bestämmelsen i 15 § anslagsförordningen (2011:223) om att inkomster som en myndighet får disponera och som till en obestämmd del ska täcka utgifterna i en viss verksamhet ska redovisas mot anslag på samma grund som utgifterna. I stället ska inbetalade avgifter redovisas mot anslaget. Avgifterna avser expeditionsavgifter, påminnelseavgifter, övriga administrativa avgifter och uppläggningsavgifter.

Av anslagssparandet på cirka 16 miljoner kronor avser cirka 9,7 miljoner kronor medel som myndigheten får disponera. Resterande del har förts bort genom indragning.

Tabell 3.28 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Anslag	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2011	324 106	450 573	764 793	9 886
Prognos 2012	326 853	438 000	764 853	85
Budget 2013	328 951	441 000	779 759	-9 808

Regeringens överväganden

Regeringen har redovisat resultaten av verksamheten under avsnitt 3.5.9 och bedömer att

verksamheten under 2013 bör bedrivas i samma omfattning.

Med anledning av propositionen En gymnasiesärskola med hög kvalitet (prop. 2011/12:50, bet. 2011/12:UbU9, rskr. 2011/12:141) föreslås anslaget tillföras 1 miljon kronor 2013. Anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, utg.omr. 16, föreslås minskas med motsvarande belopp.

Med anledning av en anpassning av hanteringen av studielån till budgetlagens bestämmelser (avsnitt 3.8.3) föreslås anslaget tillföras 1 miljon kronor 2013.

Regeringen föreslår att 328 951 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Centrala studiestödsnämnden m.m.* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 337 068 000 kronor, 340 452 000 kronor respektive 345 953 000 kronor.

Tabell 3.29 Härledning av anslagsnivån 2013–2016

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	326 938	326 938	326 938	326 938
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	1 773	9 345	12 722	18 210
Beslut	1 000	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	1 000	0	0	0
Övrigt ³	-1 760	784	792	805
Förslag/beräknat anslag	328 951	337 068	340 452	345 953

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

³ Anslaget minskas (2014) till följd av beräknade samordningsvinster i samband med att ett e-förvaltningsprojekt kommer att genomföras i statsförvaltningen.

Lån hos Riksgäldskontoret

Den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2011 i Riksgäldskontoret var 170 153 miljoner kronor vid utgången av 2011. Under 2012 bedöms nettouplåningen bli 6 787 miljoner kronor. Avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 387 respektive 32 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 183 600 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag

Den totala skulden för studielån hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till cirka 176 563 miljoner kronor vid utgången av 2012 för studielån tagna efter 1988. För 2013 beräknas nettoupplåningen till omkring 7 179 miljoner kronor, avskrivningar till 397 miljoner kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till 26 miljoner kronor. Det totala lånebehovet bedöms därmed bli cirka 183 600 000 000 kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst detta belopp.

3.8.7 1:7 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 3.30 Anslagsutveckling 1:7 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor				
2011	Utfall	11 495	Anslags-sparande	955
2012	Anslag	12 189 ¹	Utgifts-prognos	12 065
2013	Förslag	12 250		
2014	Beräknat	12 521 ²		
2015	Beräknat	13 802 ³		
2016	Beräknat	14 111 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 12 232 tkr i 2013 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 232 tkr i 2013 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 13 231 tkr i 2013 års prisnivå.

Anslaget används för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningskostnader.

Regeringens överväganden

Regeringen har redovisat resultaten av verksamheten under avsnitt 3.5.9 och bedömer att verksamheten under 2013 bör bedrivas i samma omfattning.

Regeringen prioriterade i budgetpropositionen för 2012 bl.a. åtgärder för att möta inbromsningen, åtgärder för varaktigt högre tillväxt och sysselsättning samt åtgärder för att välfärden ska komma alla till del. För att bidra till detta föreslogs att vissa anslag skulle minskas. Detta gäller bl.a. anslag 1:7 *Överklagandenämnden för studiestöd* som föreslås minska med 1 miljon kronor 2013 och beräknas minska med 1 miljon kronor 2014.

Regeringen föreslår att 12 250 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Överklagandenämnden för studiestöd* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 12 521 000 kronor, 13 802 000 kronor respektive 14 111 000 kronor.

Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2013–2016

Tusental kronor				
	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	12 189	12 189	12 189	12 189
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	56	346	584	870
Beslut	5	5	1 048	1 072
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ³		-19	-19	-20
Förslag/beräknat anslag	12 250	12 521	13 802	14 111

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

³ Anslaget minskas (2014) till följd av beräknade samordningsvinster i samband med att ett e-förvaltningsprojekt kommer att genomföras i statsförvaltningen.